

AVHANDLINGENS TITTEL

Styreansvarsforsikring

Kandidatnummer: 708

Leveringsfrist: 25.04.2008

Til sammen 13464 ord

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INTRODUKSJON</u>	<u>1</u>
1.1	Innledning	1
1.2	Avgrensning	4
<u>2</u>	<u>FORSIKRINGSRETTSLIGE PARADIGMER</u>	<u>5</u>
2.1	Innledning	5
2.1.1	Historie	5
2.1.2	Formål	6
2.1.3	Forsikringsavtaleloven (fal)	6
2.1.4	Vilkårene i en forsikringsavtale	6
2.1.5	Styreansvarsforsikringens subjekter	8
2.1.6	Skattemessig behandling av premieutgiften	9
<u>3</u>	<u>ANSVARSGRUNNLAGET</u>	<u>9</u>
3.1	Aksjeloven	9
3.1.1	Innledning	9
3.1.2	Lovpålagte plikter for et aksjeselskap	10
3.1.3	Konstitusjon	11
3.1.4	Oppgaver og plikter	12
3.1.5	Organisering	13
3.1.6	Legitimasjon	14
3.2	Lovhjemlet erstatningsansvar	15
3.2.1	Spesielle ansvarsregler i aksjeloven	16
<u>4</u>	<u>ANNEN LOVGIVNING</u>	<u>17</u>
<u>5</u>	<u>ERSTATNINGSANSVAR I RETTSPRAKSIS</u>	<u>17</u>

5.1	Vurdering av rettspraksis	20
------------	----------------------------------	-----------

6	<u>STYREMEDLEMMENE SIN FORSIKRINGSDEKNING</u>	21
----------	--	-----------

6.1	Privatrettslig	21
6.1.1	Innledning	21
6.1.2	Sikrede	22
6.1.3	Forsikringens omfang og dekningsområdet	24
6.1.4	Forsikringstiden/dekningsperioden	24
6.1.5	Utvidet anmeldelsesperiode.	26
6.1.6	Geografisk område.	28
6.1.7	Utvidelse av dekningsområdet	28
6.1.8	Krav fra ansatte.	29
6.1.9	Fremmøte under etterforskning, undersøkelse og granskning	30
6.1.10	Sikredes død, arvinger m.m.	30
6.1.11	Sikrede ektefelle eller samboer.	31
6.1.12	Punitive, exemplary, aggravated og multiple damages.	31
6.1.13	Unnlatelser	32
6.1.14	Forsett	32
6.1.15	Urettmessige betalinger, bestikkelser og lignende	33
6.1.16	Person og tingsskade.	33
6.1.17	Krav angående en pågående rettsak.	34
6.1.18	Omstendighet som er meldt til tidligere forsikringsgiver.	34
6.1.19	Garantitilsagn	35
6.1.20	Miljøansvar.	35
6.1.21	Profesjonelt ansvar	36
6.1.22	Krigsskader og naturkatastrofer.	37
6.1.23	Forsikringssummen	37
6.1.24	Egenandel	38
6.1.25	Serieskadeklausul	38
6.1.26	Skadeanmeldelse	39
6.1.27	Informasjon fra forsikringsstaker	40
6.1.28	Risikoforandringer	40
6.1.29	Generelle betingelser	41

7	<u>KOMMUNALT</u>	43
----------	-------------------------	-----------

<u>8</u>	<u>FORSIKRINGSSKAPETS VURDERING AV DEKNINGEN – SAMFUNNMESSIGE BETRAKTNINGER</u>	44
8.1	Skjødesløshet	45
8.2	Misbruk	46
<u>9</u>	<u>KONKLUSJON</u>	46
<u>10</u>	<u>STYREANSVARSFORSIKRINGEN SIN UTVIKLING</u>	48
<u>11</u>	<u>KILDER</u>	50
11.1	Litteratur	50
11.2	Norske forarbeider	50
11.3	Avisartikler og andre publikasjoner	50
11.4	Forsikringsskadenemnda	51
11.5	Domsregister	51
11.6	Lovregister	51
<u>12</u>	<u>VEDLEGG I</u>	

1 Introduksjon

1.1 Innledning

I de senere år i Norge har vi sett eksempler på styremedlemmer som har forårsaket krisepregede tilstander/skandaler i deres arbeid i et selskaps styre. Det siste aktuelle eksempelet fra Norge er Terra-saken, der spørsmålet om styremedlemmene i Terra kunne holdes økonomisk ansvarlig for kommunenes tap kom opp i kjølvannet av saken. Saker som denne har gjort styremedlemmers ansvar og plikter til en svært aktuell debatt i norsk nærings- og forretningsliv. I de senere år har media satt ekstra lys på dette med styremedlemmers ansvar og styreansvarsforsikring. Jeg tenker da på saker som Finance Credit, Sponsor Service og nå nylig Terra saken. I utlandet kan saker som Enron og Worldcom nevnes.

Styreansvarsforsikring er en ny forsikringsform med røtter fra USA som nå har nå spredt seg til de øvrige deler av verden. Lloyds forsikringsselskap i London utviklet en styreansvarsforsikring allerede i 1953 uten at denne formen for ansvarsforsikring ble tatt flittig i bruk før mange år senere. Morgenbladet refererte i 1907 til den første saken i Høyesterett der styremedlemme i et aksjeselskap ble funnet personlig erstatningsansvarlig. Men det var først på slutten av sytti og i begynnelsen av åttitallet at styreansvarsforsikringer kom inn på det norske markedet. Tidspunktet korresponderer med nedgangstidene og oppkjøpsbølgen i USA og England, og de konsekvensene det hadde for ansvarssituasjonen til aksjeselskapenes styremedlemmer.¹

¹ Bugge Reiersen, Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 163

I dag er det over 130 000 aksjeselskaper i Norge. Det antas at det er aktuelt for en stor andel av disse selskapene å tegne en styreansvarsforsikring for å begrense muligheten for et ruinerende ansvar for sine styremedlemmer. Erfarne styremedlemmer stiller også gjerne som vilkår at selskapet skal tegne en ansvarsforsikring som dekker deres personlige ansvar som styremedlem i selskapet.

Den senere tids utvikling, både med hensyn til forsikringsselskaperens egne produkttilbud og oppmerksomheten fra det enkelte styremedlem har medført at det er et stort potensielt marked for styreansvarsforsikringer i Norge.

Pr dags dato er bare 60% av aksjeselskapene i Norge dekket av en styreansvarsforsikring, mens Sverige har en tilsvarende prosentandel på hele 90%.² Dette viser at Norge er i utviklingsfasen når det gjelder denne typen forsikringer. I dag dreier flere av sakene seg om erstatningskrav fra aksjonærer som hevder at styret har fattet ansvarsbetingende vedtak. Det kanskje vanligste eksemplet på de tilfeller hvor styreansvarsforsikring er aktuelt er hvor selskapet er konkurs og kreditorene søker dekning hos styremedlemmene når det ikke er mer å hente fra boet.

Når det gjelder antall utbetalinger fra forsikringsselskapene i saker om styreansvarsforsikring er dette vanskelig å si noe eksakt om fordi de ulike selskapene er dekket av forsikringsavtaler i hele Europa. Samtidig blir forsikringsaker ofte inngått ved forlik, noe som gjør at informasjonen blir holdt utenfor offentligheten.

Som styremedlem i et firma kan man bli erstatningsansvarlig ovenfor aksjonærer, kreditorer, kontraktsparter og lignende. Styremedlemmers ansvar reguleres i aksjeloven av 1997 som er nokså detaljert i forhold til tidligere lov. Har det forekommet direkte brudd på aksjeloven § 17-1 kan veien være kort til et erstatningsansvar for styremedlemmene. Aksjeloven § 17-1 gjør styremedlemmer erstatningsansvarlig hvis de uaktsomt eller forsettlig har påført selskapet skade i sin rolle som styremedlem. Asl § 17-1 andre ledd sier

² Artikkel i Dagens Næringsliv, 23.10.2003

også at den som forsettlig eller uaktsomt har medvirket til skade også kan holdes erstatningsansvarlig.

En styreansvarsforsikring dekker en del av erstatningsansvaret som styremedlemmer kan pådra seg etter norsk rett. Dekningen kommer selvfølgelig an på avtalen og tolking og utfylling av denne. Ansvaret sammenfaller også noenlunde med det alminnelige culpaansvar.

Ved en eventuell konkurs i et selskap får kreditorene dividende i boet. Det man nå ser en tendens til er at kreditorene i større grad holder styremedlemmene ansvarlig og krever dem for utestående. Denne faktoren øker etterspørselen av styreansvarsforsikring betraktelig.

Jeg har vært i kontakt med If forsikring og de kunne fortelle at de pr dags dato hadde enkelte saker gående som gjaldt styreansvarsforsikring. Den mest omfattende av disse handlet om styret i et borettslag som hadde fattet avgjørelser som var i strid med hva som hadde blitt vedtatt på generalforsamlingen. I henhold til lov om borettslag § 87 a plikter et styremedlem å erstatte skaden som hun eller han forsettlig eller uaktsomt forvolder i sitt virke som styremedlem.

Internasjonalt pågår det en debatt om ”Corporate Governance”. Dette innebærer at profesjonsansvaret til det enkelte styremedlem er skjerpet i forhold til tidligere praksis. ”Corporate Governance” kan oversettes til norsk som reglene om god styreskikk, altså de mål et selskap styres etter, og de overordnede prinsipper og strukturer som regulerer samspillet mellom ledelsesorganer og selskapet, eier og andre som direkte berøres av selskapets disposisjoner og virksomhet.³ Når et selskap rammes av problemer, forsøker kreditorer, leverandører, aksjonærer, ansatte og andre interessegrupper målbevisst og finne ”den skyldige”. En økning i antall krav som fremsettes mot styret har styrket bevisstheten om behovet for økonomisk beskyttelse.

³ Nørbyutvalgets rapport om Corporate Governance i Danmark, 2001

1.2 Avgrensning

Denne oppgaven dreier seg om styreansvarsforsikringer i aksjeselskaper. Oppgaven er avgrenset mot kommandittselskaper og ansvarlige selskaper selv om et ansvarlig selskap også kan ha et styre. Andre selskapsformer som ledes av for eksempel kollektive utvalg som idrettslag osv er heller ikke en del av oppgaven. Når det gjelder Allmennaksjelskaper (ASA) vil dette bli nevnt i oppgaven til en viss grad da likhetene til et aksjeselskap er mange.

Rettsgrunnlaget avgrenses derfor til aksjeloven. Jeg vil i denne oppgaven fokusere på styrets medlemmer uansett hvem det er som har utpekt disse, enten det er generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen eller offentlige institusjoner.

Selskapets ledelse faller også inn under reglene om straffeansvar etter norsk straffelov. Reglene som omfatter økonomisk kriminalitet er de mest relevante. Særlig er det reglene om underslag, bedrageri og svik som er aktuelle. I tillegg til disse straffebestemmelsene finnes det ytterligere bestemmelser i særlovgivningen, som for eksempel aksjelovens regler om taushetsplikt og plikter man innehar som et styremedlem. Dette aspektet av ansvaret vil kun behandles i det omfang relevant rettspraksis tar stilling til det. De fleste styreansvarsforsikringer dekker også saksomkostninger i forbindelse med en straffesak mot et styremedlem. Et erstatningsansvar forutsetter ikke et straffeansvar. En straffedom er derfor ikke en prosessbetingelse for et erstatningssøksmål mot et styremedlem. Det er flere forskjeller når det gjelder rettergangen mellom en straffesak og en sivil sak om et erstatningskrav. Denne oppgaven omfatter ikke de prosessuelle deler vedrørende erstatningskravenes gjennomførelse.

I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i en styreansvarsforsikring fra AIG, kalt Business Guard. Dette er en standardkontrakt på denne type forsikring for selskaper som ikke har stor eller ingen eksponering i USA. Denne forsikringsavtalen inneholder grunnvilkårene i en styreansvarsforsikring, og jeg mener de er representative for dagens marked. Som oftest

vil et forsikringselskap legge til såkalte særvilkår for enten å utvide eller innsnevre selskapets dekning, alt etter en vurdering av selskapets eksponering. Disse vilkårene vil ikke bli behandlet i denne oppgaven.

Jeg vil i denne oppgaven ta for meg og drøfte de ulike forsikringsvilkårene i AIG Business Guard styreansvarsforsikring⁴. Alle punktene i avtalen vil ikke bli gjennomgått, men jeg har forsøkt å ta for meg de mest vesentlige delene i forsikringsavtalen i fra punkt 6 i denne oppgaven.

2 Forsikringsrettslige paradigmer

2.1 Innledning

I dette avsnittet blir det gjort rede for de begreper som danner grunnlaget for de forhold som blir behandlet i denne oppgaven, i det omfang de ikke defineres ved nærmere omtale. Noen grunnleggende forsikringsrettslige begrep og metoder vil også beskrives her.⁵

2.1.1 Historie

Styreansvarsforsikring har ingen lang historie i Norge. Det er i dag flere selskaper som tilbyr denne typen forsikring, med AIG Europe som den sentrale aktør. Den skjerpede rettspraksis som det gjøres rede for i denne oppgaven har hatt den avledende effekt at forsikringsselskapenes sin risiko for utbetalinger har økt i vesentlig grad, noe som har ført til at forsikringsselskapene foretar en separat og individuell risikovurdering av det enkelte selskap.

⁴ Vedlegg I, AIG Business Guard Styreansvarsforsikring

⁵ I tråd med Andersen. Forsikring av bestyrelsesansvar 2001 side 15

2.1.2 Formål

Styreansvarsforsikringer tilhører kategorien ansvarsforsikringer. Formålet med en ansvarsforsikring er å beskytte sikredes økonomi dersom man blir erstatningsansvarlig. Når det gjelder styreansvarsforsikringer gjelder det å fritta for eksempel styremedlemmer fra et økonomisk tap på bakgrunn av en handling, feil eller unnlattelse som fører til et erstatningsansvar. Alternativt kan et styremedlem tegne en individuell forsikring. Med handling kan tenkes en konkret handling, men også unnlattelser av for eksempel lovpålagte plikter kan føre til erstatningsansvar.

2.1.3 Forsikringsavtaleloven (fal)

Forsikringsavtaleloven regulerer forsikringsavtaler og forsikringsforhold jf fal § 1. Det finnes ingen spesielle regler om styreansvarsforsikring i fal, men dens generelle regler om forsikringsavtaler kommer til anvendelse og er aktuelle. Forsikringstaker er i dette tilfellet selskapet som inngår selve forsikringsavtalen og derved tegner forsikringen. Forsikringssummen fremgår av polisen og angir forsikringsselskapets maksimale heftelse. Forsikringsytelsen er det beløp som utbetales under polisen.

2.1.4 Vilkårene i en forsikringsavtale

Når det gjelder selve inngåelsen av forsikringsavtalen reguleres dette av vanlige avtalerettslige regler. Fal inneholder også noen særskilte regler når det gjelder avtaleinngåelsen mellom selskapet og forsikringsselskapet. Noe av grunnen til dette er at en forsikringsavtale med forsikringsbevis gjør denne typen for avtale annerledes enn andre da vi her som oftest har med flere dokumenter å gjøre. Polisen er en dokumentasjon på at

forsikringsselskapet godtar overtagelsen av risikoen. Betingelsene i forsikringsavtalen inneholder hvem, hva og hvilke skader som er forsikret.

I privattegnede forsikringsavtaler blir det foretatt en risikovurdering fra selskapets side. Denne avhenger av selskapets handlinger, herunder størrelsen, geografisk utbredelse og i hvilken bransje aktiviteten utøves i. Dette viser at det er mange forhold som spiller inn og må taes i betraktning, slik at vilkårene i den enkelte forsikringsavtale må utarbeides konkret og individuelt.

Når det gjelder selve vilkårene i en forsikringsavtale må disse utarbeides grundig av forsikringsselskapet. Det finnes ingen standardkontrakt på dette området da hvert enkelt selskap har sine egne behov som må tilpasses. Dette dreier seg særlig om risikoberegninger, hva slags virksomhet selskapet bedriver og hvor stor risiko dette medfører er av særlig interesse. Når det gjelder tolkning av denne type avtaler gjøres dette på samme måte som av andre kontrakter innenfor kontraktsretten.

Tolkningen av vilkårene og betingelsene i en forsikringsavtale dreier seg om å finne ut hva partene ønsket og mente ved inngåelsen av avalen, altså en subjektiv tolkning.

Tolkningsmåten reguleres av partene i forsikringsavtalen. Er avtalen utformet av to likeverdige bransjerepresentanter legges en alminnelig tolkningsmetode til grunn.⁶ Er vilkårene utarbeidet av forsikringsselskapet alene, modifiseres tolkningsmetoden slik at det er den naturlige språklige forståelsen av vilkårene som skal legges til grunn. Foreligger det uklarheter i vilkårene tolkes disse i forsikringstageren sin favør, forsikringsselskapet må ta dette på sin kappe noe som er rett og rimelig da det er forsikringsselskapet som har utarbeidet vilkårene. Hvis det brukes et standardoppsett er det også den naturlige språklige forståelsen av ordlyden som må taes i betraktning. Selv om en subjektiv fellesforståelse går foran en objektiv fortolkning med stor vekt på ordlyden, vil den praktiske hovedregel om tolking være den sistnevnte.

⁶ I tråd med Andersen. Forsikring av bestyrelsesansvar 2001 side 17

En eventuell tilsidesettelse av forsikringsavtalen kan foretas med hjemmel i avtaleloven § 36 som er den sentrale rettsregelen i norsk rett om tilsidesettelse av en urimelig avtale da denne også regulerer avtaler mellom parter i næringslivet. I en uttalelse fra forsikringsskadenemnda ⁷anfører sikrede at en avtale han gjorde med AIG forsikring om bortfall av retten til utvidet oppdagelsesperiode er ugyldig etter avtl § 36. Nemnda sier i denne saken at det her er tale om reelle forhandlinger mellom to likeverdige parter og at det skal mye til for at lempning etter avtl § 36 skal komme til anvendelse og at avtalen således ikke kan settes til side. Avtl § 36 er en generell regel for alle avtaler og dette var kun et eksempel på at bestemmelsen kan bli påberopt og er aktuell i forsikringsavtaler om styreansvarsforsikring.

2.1.5 Styreansvarsforsikringens subjekter

Aksjeselskap som selskapsform gjør det mulig for en fysisk person, her et styremedlem å handle/binde selskapet (den juridiske personen) for eksempel ved avtale.

Når det gjelder selskaper er hovedregelen at det er selskapet som hefter for eventuelle tap som påføres tredjemann, ikke personene som styrer, eier eller representerer selskapet. Når det derimot gjelder de personene som leder selskap, typisk styremedlemmer, hefter disse ubegrenset personlig for økonomisk tap de påfører selskapet, for eksempel ved tapsbringende avgjørelser som er fattet i strid med generalforsamlingens bestemmelser. Det må naturligvis foreligge handlinger i strid med et bestemt rettsgrunnlag. Eksempelvis dersom vilkårene for erstatning er oppfylt, eller vilkårene i asl § 17-1 som stort sett gir anvisning på en culpavurdering.

Styremedlemmer og daglig leder kan dermed lettere pådra seg et stort økonomisk ansvar enn andre i selskapet.

⁷ FSN-5777, 2005-10-03

2.1.6 Skattemessig behandling av premieutgiften

Betaler selskapet et styremedlems forsikringspremie til dekning av styremedlemmets eventuelle erstatningsansvar etter asl./asal. § 17-1, skal godtgjørelsen behandles etter nettometoden. Dette innebærer at brutto godtgjørelse sammenholdes med de fradragsberettigede kostnadene som godtgjørelsen er ment å dekke. Bare eventuelt overskudd eller underskudd ved ligningen tas med i selvangivelsen. Eventuelt overskudd behandles som lønn. Eventuelt underskudd inngår i minstefradraget dersom kostnadene er av den arten som inngår.⁸ Godtgjørelsen vil således ikke gi noe skattepliktig overskudd.

3 Ansvarsgrunnlaget

3.1 Aksjeloven

3.1.1 Innledning

Ansvarsgrunnlaget med grunnlag i aksjeloven beskriver i hvilke situasjoner et styremedlem kan sies å være erstatningsansvarlig. Dette er avgjørende når det gjelder styreansvarsforsikring siden en utbetaling fra forsikringsselskapet sin side aldri vil bli aktuell hvis det ikke kan påvises at et styremedlem som den sikrede må være rettslig ansvarlig og altså kunne kreves for tapet. Denne delen av oppgaven vil bære preg av en generell gjennomgang av de mest relevante bestemmelsene om styret i asl.

⁸ Lignings ABC 07/08

Dette avsnittet vil beskrive rettsgrunnlaget styremedlemmers erstatningsansvar i et selskapsrettslig perspektiv.

I norsk rett er lovhjemmelen for ansvarsgrunnlaget aksjeloven av 13. juni 1997 nr 44 samt det ulovfestede culpaansvaret man kjenner fra erstatningsretten. Fra 1999 trådte den nye aksjeloven i kraft her i landet, og det var først ved aksjeloven av 1997 at vi fikk et lovfestet ansvarsgrunnlag for styremedlemmer. Forarbeidene til den nye aksjeloven der ansvarsgrunnlaget har blitt drøftet av lovgiver har vært en sentral kilde ved arbeidet av denne oppgaven.

3.1.2 Lovpålagte plikter for et aksjeselskap

For bedre å kunne forstå ansvarsgrunnlaget etter asl finner jeg det hensiktsmessig å nevne de mest relevante lovpålagte pliktene et aksjeselskap har. Det er ved typiske brudd av nettopp disse reglene at et eventuelt erstatningsansvar for et styremedlem kan sies å foreligge. For en konkretisering av disse pliktene inneholder aksjeloven kapittel 6 lovregler om styrets ansvar i et aksjeselskap.

Aksjeloven kap.6 inneholder regler om organisering, plikter og oppbygning av et aksjeselskap. Som oftest leder brudd av disse lovene til erstatningsansvar, men det kan også tenkes at et styremedlem blir erstatningsansvarlig på generelt grunnlag som culpa regelen. Culpa er det klassiske ansvarsgrunnlaget i norsk rett som omhandler en persons subjektive skyld. Ansvarsgrunnlaget er i dag lovfestet i aksjeloven, og er det samme som det ulovfestede culpaansvaret man kjenner fra erstatningsretten.

Typiske eksempler på dette er uaktsomme handlinger av et styremedlem som påfører selskapet eller andre selskap, personer eller virksomheter tap. For at et styremedlem likevel skal kunne sies å være erstatningsansvarlig må det påvises at det foreligger et økonomisk tap og adekvat årsakssammenheng. Ethvert tap som selskapet lider grunnet en avgjørelse tatt av et styremedlem fører ikke til erstatningsansvar. Det kan lett tenkes situasjoner der et

styremedlem har tatt en nødvendig avgjørelse for selskapet som fører til tap uten å handle i strid med ansvarsgrunnlaget.

Som styremedlem har man et ansvar for å ta avgjørelser til det beste for selskapet i en hver situasjon.

3.1.3 Konstitusjon

Aksjeloven har krav til oppbygningen av styret, noe ethvert aksjeselskap bør innrette seg etter, hvis ikke risikerer de tvangsoppløsning etter tvangsfullbyrdelsesloven.

Styret er et obligatorisk organ i alle aksjeselskaper og et aksjeselskap skal ha et styre med minst tre medlemmer, jf asl § 6-1, første ledd. Har et aksjeselskap en egenkapital på mindre enn 3 millioner NOK kan styret likevel bestå av mindre enn 3 personer, jf asl 6-1, annet ledd. Styremedlemmene er selskapet sine tillitsvalgte og forvalter selskapet på vegne av disse.⁹ Styremedlemmene velges som hovedregel av aksjeeierne i generalforsamling, jf asl. § 6-3 første ledd. Styremedlemme velges for to år om gangen med mindre annet følger av selskapets vedtekter, jf § 6-6. Ønsker et styremedlem å tre ut av sitt verv før utløpet av valgperioden kan dette kun skje dersom særlig grunner taler for det, jf asl § 6-7 første ledd første punktum. At selskapet har økonomiske grunner regnes ikke som en slik særlig grunn. Derimot kan interne motsetningsforhold blant styremedlemmene eller at et styremedlem hevder at styret har handlet for eksempel ulovlig, kan dette være en ”særlig grunn” etter asl § 6-7.¹⁰ Tilbaketredelsesretten etter asl § 6-7 er særlig relevante når det gjelder et styremedlems erstatningsansvar, noe jeg ikke vil drøfte i denne oppgaven. Videre sier asl § 6-7 at generalforsamlingen til enhver tid kan avsette et styremedlem uten at noen særskilt grunn for dette er nevnt i loven.

⁹ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 21

¹⁰ Arbakke, aksjeloven og allmennaksjeloven, kommentarutgave 1999 side 475

Det er styret selv som velger sin leder når denne ikke er valgt av generalforsamlingen. Daglig leder kan ikke velges til styreleder i selskaper som etter første ledd skal ha et styre på minst tre medlemmer. Har styret derimot ett medlem anses han eller hun som styreleder, jf asl § 6-1, 2.

Det stilles ingen særlige krav til styremedlemmenes kvalifikasjoner i aksjeloven, men det kreves at de er fysiske, myndige personer og at de ikke er under vergemål. Derimot stilles det krav til et styremedlems habilitet i asl § 6-27 som slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen av eller avgjørelsen av spørsmål er av personlig interesse for styremedlemmet. Asl § 6.27 (2) sier at et styremedlem heller ikke må delta i sak om lån eller kreditt som sikkerhetsstillelse for egen gjeld. Asl § 6-11 setter som krav at minst halvparten av styrets medlemmer må være bosatt i riket.

3.1.4 Oppgaver og plikter

Det er asl kapittel 6 II som angir de fundamentale pliktene for styret til å lede og organisere selskapet. Men også selskapets vedtekter, vedtak tatt av generalforsamlingen og annen lovgivning kan ha relevans.

Styret og den daglige ledelse står samlet for ledelsen av selskapet der ledelsen bla skal ivareta den løpende driftmessige delen. Styret står for den overordnede ledelsen av selskapet, dvs. de langsiktige målene og strategi for den videre utviklingen av selskapet. Det tilhører også styrets oppgave å komme med instruksjer og anvisninger til den daglige ledelsen samt å fatte avgjørelser som er av særlig stor betydning for selskapet.

En beskrivelse av styrets oppgaver, plikter og ansvar er relevant pga at ansvarsreglene er et speilbilde av de pliktene som følger av lov, vedtekter og generalforsamlingsvedtak.¹¹ Et styreansvar krever nemlig at rettsregler om styrets plikter og oppgaver er overtrådt. Men en

¹¹ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 23

overtredelse alene av noen av disse rettsreglene er ikke alene nok og tilstrekkelige til å fastslå styreansvar. I tillegg må det kunne bevises at det enkelte styremedlem har utvist den nødvendige grad av skyld for å tillegges erstatningsansvar. Det er derfor viktig å kjenne til de situasjoner som medfører erstatningsansvar for et styremedlem overfor selskapet, og dermed aktualiserer en nærmere regulering av ansvaret gjennom forhåndsavtale om ansvarsbegrensning og beslutning om ansvarsfrihet og/eller styreansvarsforsikring og skadesløsholdelse.¹²

Utover dette har styret en del mer spesielle plikter og oppgaver angående selskapets økonomi som er regulert av asl § 6-12 som er omtalt som forvaltning og tilsynsansvaret. Dette går ut på at den daglige ledelse har plikt til å foreta en riktig bokføring og en betryggende formuesforvaltning som styret plikter seg å føre tilsyn til. Styret skal kontrollere at den daglige ledelses arbeid på dette området er forsvarlig utført. Det er også kun styret som kan meddele prokura, dvs utstede fullmakt til å forplikte selskapet i forhold som vedrører driften av selskapet jf asl § 6-31. I henhold til asl § 6-12 er det styrets ansvar å følge med selskapets økonomiske stilling.

3.1.5 Organisering

Asl kapittel 6 II inneholder lovregler om styrets arbeidsform, herunder møter, styrelederens rolle, forretningsorden og beslutningsvedtak. Under denne overskriften vil jeg peke på de mest vesentlige av de regler som aksjeloven regulerer om styrets organisering.

Styremøter er den møteformen der de fleste og viktigste avgjørelse blir tatt i et selskap. Asl § 6-19 sier at styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte. Årsberetning og årsregnskap skal alltid behandles i møte, jf asl § 6.19, annet ledd. Dessuten skal lønn til

¹² Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 23

daglig leder og andre personer i ledende stillinger i selskapet behandles i styremøte, jf tredje ledd.

Asl § 6-24 sier at styret kan treffe beslutning så fremt halvparten av styremedlemmene er til stede. Er ikke dette kravet oppfylt er ikke styret beslutningsdyktig. Er det uenighet om en sak, avgjøres dette med simpelt stemmeflertall. Dette bygger på en uskreven forutsetning om at styremedlemmer er likestilte, i noen tilfelle er derimot styrelederens stemme utslagsgivende.

Det er i utgangspunktet ikke møteplikt for styremedlemmer i henhold til norsk rett så lenge ikke annet er spesifisert i vedtektene. Et aktuelt spørsmål når det gjelder denne regelen er om et styremedlem som ikke deltar på et styremøte der det treffes en erstatningsbetinget avslutning kan fritas for ansvar. Svaret på dette spørsmålet antas å være negativt. Uteblir et styremedlem fra møtet kan det bli stilt til ansvar på lik linje med de andre styremedlemmene. Som styremedlem har man etter norsk rett plikt til å sette seg inn i hvilke saker som skal taes opp til behandling, og ved uteblivelse fra møte kan man si ifra etter å ha les møteprotokollen.

Det er generalforsamlingen som er selskapets øverste organ. Beslutninger tatt av generalforsamlingen skal følges av ledelsen så fremt dette kan la seg gjennomføre uten å bryte vedtektene i selskapet.

3.1.6 Legitimasjon

Asl Kap 6 III inneholder regler om hvem det er som kan tegne selskapet utad. Det er styret som representerer selskapet utad og tegner dets firma, jf asl § 6-30. Styret kan også gi andre fullmakt til å handle på selskapets vegne, som for eksempel daglig leder. Overtredelse av slik fullmakt kan føre til at selskapet ikke er bundet av avtalen.

3.2 Lovhjemlet erstatningsansvar

Det er en nødvendig men ikke tilstrekkelig forutsetning for påleggelse av erstatningsansvar i norsk rett at et styremedlem overtredet asl eller andre plikter. Eksempler på andre plikter kan for eksempel være plikter i henhold til vedtektene.

Helt fundamentalt og elementært er de pliktstridige feil og forsømmelser, dvs culpa som utgjør grunnlaget for styremedlemmers erstatningsansvar. Asl § 17-1 første ledd bekrefter dette ved å si at ”*selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, granske eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt vedkommende*”.

Et styremedlem må altså ha handlet forsettlig eller uaktsomt. Når det gjelder uaktsomhetsvurderingen kan den deles inn i to deler, en subjektiv og en objektiv del.¹³ Den subjektive delen vil i hovedsak gå ut på å avgjøre hvorvidt det foreligger en relevant unnskyldningsgrunn for styremedlemmets overtredelse av den aktuelle handlingsnorm, for eksempel som ved unnskyldelig faktisk villfarelse.¹⁴ Den objektive del går ut på hvorvidt styremedlemmet har overtrådt en handlingsnorm (pliktregele), og den subjektive del går ut på hvorvidt styremedlemmet ved overtredelsen av handlingsnormen har utvist skyld. Ved vurderingen under den objektive del av uaktsomhetsvurderingen må man ta stilling til innholdet av styremedlemmenes plikter. Det er en rekke rettskilder som fastsetter styrets ulike plikter.¹⁵ Mest relevant er pliktene etter aksjeloven, ved brudd på disse pliktene anser man normalt den objektive del av uaktsomhetsvurderingen som oppfylt.¹⁶

Denne lovregelen er todelt, for det første sier den at ledelsen av selskapet blir erstatningsansvarlig dersom de nevnte personer skader selskapet under utøvelsen av sine posisjoner. Den andre delen sier at skyldkravet er forsettlig eller uaktsomt, altså den alminnelige culpastandarden.

¹³ Viggo Hagstrøm Culpanormen Oslo 1983 side 14 flg

¹⁴ Aarum Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper side 220 flg

¹⁵ Aarum Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper side 189 flg

¹⁶ Aarbakke Aksjeloven og Allemmakseloven kommentarutgave s 777 og 779

Styremedlemmers erstatningsansvar er et individuelt ansvar. Følgelig må det foretas en separat vurdering av hvert enkelt styremedlems forhold. Det foreligger altså ikke et kollektivt ansvar for styret som sådant. Blir flere styremedlemmer erstatningsansvarlige, hefter de solidarisk.

Styret i et aksjeselskap er altså ilagt en rekke plikter, både når det kommer til organiseringen av selskapet og deres handlinger som styremedlemmer. Avvik eller brudd fra disse reglene kan føre til erstatningsansvar etter asl § 17-1: *Styrets forvaltning av selskapet må generelt være forsvarlig - både ved forretningsmessige avgjørelser og ved forvaltningen av selskapet ellers. Brudd på denne forsvarligheten vil kunne medføre ansvar etter § 17-¹⁷*

Jeg mener at det under dette punktet er relevant å se på forholdet mellom norsk og utenlandsk rett. I internasjonale konsern vil det skape en svært uoversiktlig situasjon dersom ansvars- og erstatningsregler varierer mye fra land til land. Dette gjelder særlig regler som kan skape økonomiske forpliktelser som går forbi de ansvarsbegrensinger som normalt ligger i aksjeselskapsformen.

3.2.1 Spesielle ansvarsregler i aksjeloven

Som nevnt ovenfor er de generelle erstatningsreglene om styreansvar asl § 17-1. I tillegg til denne finnes det også en rekke spesielle ansvarsregler i asl. Dette er ansvarsbestemmelser knyttet direkte til konkrete pliktbestemmelser. Eksempler på dette er styrets ansvar for at aksjekapital som oppgis i meldingen til Foretaksregisteret ved stiftelse og kapitalforhøyelse er innbetalt., jf asl § 2-19, ansvar for ulovlige utdelinger fra selskapet, jf asl § 3-7 og ansvar for ulovlig tegning av egne aksjer, jf asl § 9-7 annet ledd. Det bemerkes at disse reglene ikke utelukkende er rettet mot styret, men også mot den daglige ledelse. Men det er som oftest styret som rammes av de nevnte bestemmelsene.

¹⁷ LA-2007-37537

4 Annen lovgivning

Styremedlemmers plikter er ikke uttømmende angitt i asl. Det finnes også særlovgivning når det gjelder styremedlemmers ansvar ovenfor selskapet. Regnskapsloven er en av disse som også regulerer et styremedlem sine beføyelser og plikter.

Det kan følgelig spørres om et styremedlem plikter å sette seg inn i alle plikter og regler som regulerer et styremedlems arbeid. Å ikke kjenne til en relevant rettsregel fører selvsagt ikke til fritagelse av ansvar, men enhver overtredelse av mer eller mindre kuriøse bestemmelser i særlovgivningen kan ikke sies å medføre ansvar.

5 Erstatningsansvar i rettspraksis

Som nevnt ovenfor risikerer man som styremedlem å bli erstatningsansvarlig etter alminnelig culpa i norsk rett. I en vurdering om det foreligger culpa ser man om styremedlemmet har opptrådt uaktsomt, altså å handle i strid med hva en gjennomtenkt og rasjonell person ville ha handlet i en tilsvarende situasjon. I denne sammenheng som omhandler et styremedlem vil det si at det forventes at styremedlemmet med sin handling skal ivareta selskapets interesse etter beste skjønn. Selskapet skal med andre ord drives forretningsmessig optimalt innenfor de rammer man har som et styremedlem. I Rt. 1996 s 742 sier høyesterett at ”*Styret har en annen rolle enn administrasjonen, som besitter spesialkompetanse og har den direkte innsikt i hva som foregår i bedriften. Styret er avhengig av de opplysningene det får. Det kan ikke anvendes samme aktsomhetsnorm overfor styremedlemmene som overfor administrasjonen*”.

Alle avgjørelser som påfører et selskap økonomisk tap kan selvsagt ikke sies å medføre erstatningsansvar. Dette er noe som norske domstoler slår fast i sine avgjørelser – feilvurderinger og lignende gjør i utgangspunktet ikke et styremedlem erstatningsansvarlig.

Aksjeloven innehar som nevnt ovenfor regler om et styremedlems forpliktelser. De slår fast et minimum av plikter som man må forholde seg til som et styremedlem. Styret skal treffe beslutninger, som oftest på bakgrunn av informasjon fra den daglige ledelsen i selskapet. I utgangspunktet skal styret kunne stole på at disse opplysningene stemmer, men styret plikter likevel å kontrollere at informasjon som er kommet det i hende er korrekt.

Hvis man kan si at et styremedlem har handlet i strid med culpanormen fører ikke dette isolert sett til erstatningsansvar. Det må i tillegg påvises et økonomisk tap og en adekvat årsakssammenheng mellom den culpøse handlingen og det økonomiske tapet. Jeg finner det ikke relevant å drøfte verken kravet om økonomisk tap og årsakssammenheng mer inngående i denne oppgaven.

I den senere tid finnes det eksempler på at norske domstoler finner styremedlemmer erstatningsansvarlige. I lagmannsrettdom 2008-01-31 sier retten at ” *Man må oppstille et visst handlingsrom for styret før det kan bli aktuelt med ansvar*”. Med dette menes at det foreligger en viss grad av feilmargin hos et styremedlem. Det er med andre ord en skjønnsvurdering som blir foretatt av domstolene der styremedlemmene har en margin, altså en utvidet adgang til å handle og dermed også å feile i visse situasjoner. Men dette med forutsetning av at styremedlemmene lojalt forsøker å ivareta selskapets interesser på grunnlag av tilstrekkelige opplysninger. Ansvar kan også aktualiseres i de tilfelle der styremedlemmene ikke prøver å begrense tapet.

Dette er i tråd med internasjonal praksis for eksempel fra USA der man snakker om ” *the business judgement rule*”. Dette begreper viser at et styremedlem ikke er erstatningsansvarlig så lenge det er utøvd et forretningsmessig skjønn. Videre snakkes det om tre plikter som må opprettholdes av hvert enkelt styremedlem under deres arbeid for selskapet. Det første er ” *duty of diligence*” som betyr at man skal handle slik en normal og nøytral person ville ha gjort, samt at handlingene som utføres gjøres i god tro i den forstand at det er i selskapets beste interesse. Det andre er ” *duty of loyalty*” som enkelt oversatt

betyr at man skal ha lojalitet til selskapet. Et styremedlem skal for eksempel ikke fremme personlige interesser når en avgjørelse skal fattes, heller ikke skal man utnytte den stillingen man innehar som et styremedlem. Det siste er ”duty of obedience” som plikter styremedlemmet til å handle i tråd med lover og regler, både etter asl og interne vedtekter gitt av selskapet.¹⁸

Det er erstatningsregelen i aksjelovens § 17-1 som er hjemmelen i de fleste tilfelle der domstolene har kommet til at det foreligger erstatningsansvar for et styremedlem. Som nevnt ovenfor suppleres denne med øvrige regler i asl som regulerer hvordan styret skal handle.

I lagmannsrettsdom 2003-11739 mellom DnB Nor Bank ASA og X ASA krevde DnB at styremedlemmene i X var forpliktet til å dekke bankens tap ved at de unnlot å informere banken om at etablert pantesikkerhet for banken ble trukket tilbake. I denne saken kom retten til at styremedlemmene hadde opptrådt erstatningsbetingende culpøst overfor banken ved å ha utelatt å informere om at innskuddet var trukket tilbake. Styremedlemmene ble her solidarisk ansvarlige for deler av bankens tap mens selskapets finansielle rådgiver ble erstatningsansvarlig på kontraktrettslig grunnlag.

I Rt. 1991 s.119 sier Høyesterett at det inngår et risikoelement i forretningsmessige vurderinger og at det ikke er uforsvarlig av et styremedlem å ta alminnelige forretningsmessige risikoer.

Avslutningsvis i denne dommen vurderer lagmannsretten om det kan foretas en lemping etter skadeerstatningsloven § 5-2: Erstatningsansvaret kan lempes når retten under hensyn til skadens størrelse, den ansvarliges økonomiske bæreevne, foreliggende forsikringer og forsikringsmuligheter, skyldforhold og forholdene ellers finner at ansvaret virker urimelig tyngende for den ansvarlige. Det samme gjelder når det i særlige tilfelle er rimelig at den skadelidte helt eller delvis bærer skaden. Domstolene fant ikke grunnlag i denne saken for å

¹⁸ Andersen K Forsikring av bestyrelsesansvar side 36 flg

lempe ansvaret for noen av de erstatningsansvarlige. Retten slår så fast at styreansvar alltid vil virke svært tyngende for det enkelte medlem dersom det ikke er tegnet en styreansvarsforsikring.

I NOU 1996-3 har utvalget drøftet styreansvarsforsikringen sin rolle når domstolene skal ta stilling til lempingsregelen etter skadeerstatningsloven. *Utvalget har drøftet hvilke betydning styreforsikringer bør ha i forhold til lempingsspørsmålet. Særlig har drøftelsen knyttet seg til arbeidsgiveransvaret etter utkastet § 16-1 tredje ledd. Et slikt ansvar kan bli betydelig og til en viss grad redusere betydningen av ansvarsbegrensningen for aksjeeiere. I utgangspunktet burde derfor en passende styreforsikring kunne medføre at krav utover den dekningen forsikringen gir kan lempes. En slik bestemmelse er likevel ikke foreslått. Dette skyldes dels at den blir for unyansert. Dels skyldes det at skade voldt etter instruksjon eller i forståelse med arbeidsgivere, ofte ville være forsettelig av selskapets ledelse, slik at forsikringen uansett vil falle bort. Utvalget har derfor valgt ikke å foreslå en slik bestemmelse, men vil likevel påpeke at det forhold at det foreligger en styreansvarsforsikring bør kunne være et vesentlig moment ved lempingsspørsmålet.*

5.1 Vurdering av rettspraksis

Det er klart at norske domstoler i de senere år har skjerpet ansvaret for styremedlemmer. Dette har domstolene gjort ved å utnytte selskapslovgivningens ordlyd samtidig som at saker som omfatter styreansvar har blitt aktualisert i stor grad i de siste årene.

I sin bedømmelse av den konkrete sak blir det ikke lagt til grunn av domstolene at det enkelte styremedlem er beskyttet av en styreansvarsforsikring. Dette blir først drøftet når det er snakk om lemping jf lagmannsrettsdom 2003-11739 som er drøftet ovenfor og Rt 1996 s 742 der høyesterett sier at: *Ved vurderingen av om det bør foretas lempning i medhold av erstatningsloven § 5-2, bør det tas hensyn til at Aker har en styreansvarsforsikring på kr 10 millioner. Det må legges til grunn at eierselskapene vil dekke erstatningsansvar pålagt styremedlemmene.*

6 Styremedlemmene sin forsikringsdekning

6.1 Privatrettslig

6.1.1 Innledning

I dette avsnittet vil jeg forsøke å avgrense omfanget av dekningen for styreansvarsforsikringer generelt. Denne delen av oppgaven vil bestå av en vurderingsdel der jeg vil peke på vilkårene i forsikringsavtalen Business Guard fra AIG forsikring.

AIG er et av verdens største forsikringsselskap og er den klart ledende aktøren på styreansvarsforsikring i Norge. Etter å ha vært i kontakt med flere forsikringsselskap i Norge sier de at store selskap som trenger forsikringsdekning blir oversendt til AIG forsikring. AIG Business Guard er derfor utgangspunktet for denne delen av oppgaven der jeg vil ta for meg de fleste punktene i avtalen.

Som tidligere nevnt er denne typen forsikring preget at individuelle vilkår og avtaler, alt etter selskapets behov. Av denne grunn blir derfor denne delen av oppgaven å peke på de generelle vilkårene hos avtalen til forsikringsselskapet.

Formålet med denne delen av oppgaven vil derfor være å vise hva forsikringsselskapene tilbyr et selskap i sine standardvilkår. Jeg vil i denne oppgaven forsøke å gi et overblikk over de betingelsene som foreligger i dagens marked samt å vise rettsbilde av den forsikringsdekning som markedet i dag kan tilby. Det er tatt i betraktning at området styreansvarsforsikringer befinner seg på et utviklingsnivå hvor forsikringsselskapene tilpasser seg selskapene sine behov samtidig som den følger rettspraksis på området.

Avslutningsvis vil jeg foreta en vurdering om dagens styreansvarsforsikringer imøtekommer det aktuelle behov i dagens marked.

Denne oppgaven gir ikke rom for å vurdere hvert enkelt punkt i AIG sin forsikringsavtale slik at denne delen av oppgaven i hovedsak følge de mest relevante punktene i AIGs styreansvarsforsikring Business Guard.¹⁹

Også her finner jeg det hensiktsmessig med en definisjon av de uttrykk som går igjen i en styreansvarsforsikring.

6.1.2 Sikrede

a) Definisjon. Begrepet sikrede dekker enhver som har rett til forsikringssummen ved en forsikringsbegivenhet. AIG sin forsikringsavtale gjør bruk av ordet *sikrede* i forsikringsavtalen punkt 1.1. Dette er personen som forsikringen er knyttet til og som kan kreve utbetaling ved en eventuell skade. Når det gjelder styreansvarsforsikringer er den sikrede en som på nåværende tidspunkt innehar et styreverv eller som vil få dette på et senere tidspunkt. Det ville være lite hensiktsmessig for begge parter i et forsikringsforhold å måtte tegne en ny forsikring for hver gang et styremedlem tiltrer eller slutter. Sikrede i en styreansvarsforsikring er ikke begrenset til å bare gjelde styremedlemmer, men også personer som faller inn under den daglige ledelsen i selskapet. I denne oppgaven vil jeg konsentrere meg om styremedlemmer, slik at andre personer som også dekkes av begrepet sikrede faller utenfor.

Et konsern defineres som forsikringstageren og dennes datterselskaper. Forsikringsavtalene gir en detaljert definisjon av begrepet.

Datterselskaper defineres som alle tidligere, nåværende eller fremtidige stiftede eller overtatte selskap eller virksomheter. Styreansvarsforsikringer er ofte aktuelt i store selskaper som ofte har datterselskaper. Spørsmålet blir derfor om en styreansvarsforsikring også gjelder for styremedlemmer i disse selskapene. Begge forsikringsavtalene jeg har tatt

¹⁹ Vedlegg I, AIG Business Guard Styreansvarsforsikring

utgangspunkt i sier at forsikringsavtalen også dekker datterselskaper som blir opprettet etter at forsikringsavtalen er tegnet. Utgangspunktet i konsernforhold er at forsikringsdekningen slik at dersom morselskapet har tegnet en styreansvarsforsikring så omfatter denne forsikringen også datterselskaper, men ikke for eksempel joint ventures som kommer av engelsk, og betyr delt risiko. Joint venture reduserer risikoen ved at investeringene deles på flere parter. At slike selskap skal omfattes kan likevel bestemmes særskilt i forsikringsavtalen.

I AIGs forsikringsavtale nevnes det vilkår for kjennetegnene for et datterselskap. Her nevnes situasjoner som må være oppfylt - ikke kumulative - for konsernet (forsikringstakeren) slik at et selskap skal betegnes som et datterselskap. Er et eller flere av disse vilkårene oppfylt slår forsikringsvilkårene fast at med datterselskap skal forstås ethvert selskap eller virksomhet som forsikringstakeren har eller har hatt en slik innflytelse over som nevnt i avtalen.

Punkt 1.2 i avtalen tar utgangspunkt i nåværende situasjon for konsernet og deres datterselskap. Punkt 1.3.1 går videre og vurderer hva som vurderes som datterselskap som stiftes eller kjøpes opp etter at styreansvarsforsikringen er tegnet. Hovedregelen i forsikringsavtalens punkt 1.3.1 er at forsikringen omfatter datterselskaper som blir en del av konsernet etter at forsikringen er tegnet med følgende unntak: (i) selskapet skal ikke være registrert eller etablert i USA, Puerto Rico eller andre land eller stater underlagt disse lands herredømme og (ii) har totale eiendeler som representerer mer enn 10% av konsernets totale eiendeler. Videre gir punkt 1.3.1 (2) og (3) ytterligere vilkår som begrenser sikredes rett i forhold til USA. Når det gjelder disse viser jeg til vedlegg 1, punkt 1.3.1, (2) og (3). Som nevnt i avgrensningen i denne oppgaven vil jeg ta for meg de selskap med liten eksponering mot USA, noe disse vilkårene i forsikringsavtalen gir eksempel på.

b) Omfattede individer. De personene en styreansvarsforsikring dekker er selskapets ledelse, primært ledelsen og styret. Denne oppgaven avgrenses til å kun omfatte styremedlemmene. Personene som er sikret av en styreansvarsforsikring er ikke navngitt i

forsikringsavtalen pga at styremedlemmer blir skiftet ut fra tid til annen. Hovedregelen er at forsikringen gjelder for alle styremedlemmer i sin egenskap som denne fra det tidspunkt forsikringen ble tegnet. Fratrådte styremedlemmer før dekningsperioden dekkes følgelig ikke av forsikringen.

6.1.3 Forsikringens omfang og dekningsområdet

a) Historisk. Tidligere ble forsikringsselskaper sine poliser begrenset til kun å dekke tap som de sikrede i henhold til avtalen påførte seg selv eller utenforstående tredjemenn som aksjonærer, kreditorer, offentlige myndigheter under sitt arbeid som styremedlem.

b) Presisering. I dag omfatter forsikringspolisene både ansvaret overfor tredjemenn og overfor selskapet selv. Forsikringsselskapene formulerer dekningsens omfang forskjellig, men innholdet er så å si identisk. Forsikringsselskapet betaler en hver erstatning for direkte formuestap som følge av personlig ledelsesansvar. Det stilles krav om at skaden må ha oppstått i egenskap av å være medlem i styret. Forsikringen dekker derimot ikke person og tingsskade, heller ikke økonomisk skade som følge av slik skade. Ønskes dette må det tegnes en privat ansvarsforsikring for hvert enkelt styremedlem.

6.1.4 Forsikringstiden/dekningsperioden

a) Forsikringsprinsipp. Her vil jeg vurdere hva som kan dekkes av forsikringsselskapet, altså selve dekningsområdet. Et sentralt moment er ovenfor hvilke aktører denne type forsikring omfatter, altså hvem er det som kan kreve sitt tap dekket? For det første omfatter forsikringen ansvar ovenfor utenforstående tredjemenn, typiske kreditorer. For det andre gjelder forsikringen også ovenfor selskapet selv, typisk tilfelle der aksjonærene krever erstatning fra styremedlemmene.

En styreansvarsforsikring dekker formuesskader som har oppstått i kjølvannet av en avgjørelse tatt av et styremedlem. Tingsskader og personskader dekkes ikke av forsikringer, ønsker man dekning for denne type skader må man tegne en særskilt personlig forsikring for dette.

Styreansvarsforsikring tilhører som tidligere nevnt kategorien ansvarsforsikringer i forsikringsretten. Forsikringstiden eller dekningsperioden er den tiden forsikringsselskapet hefter for utbetalinger til sikrede under polisen. Når det gjelder ansvarsforsikringer generelt gjelder det et skadeårsaksprinsipp som innebærer at den skadevoldende handling skal inntre i forsikringstiden etter at forsikringsavtalen er godkjent av begge parter jf fal § 3-1.

Forsikringsavtaleloven er deklarasjonsrett, noe som har medført at forsikringsselskapene som tilbyr denne typen forsikring har spesielle betingelser i forsikringsavtalen. I lagmannsrettsdom 1997-10-06 omhandler en sak der nettopp slike betingelser gitt i forsikringsavtalen har ført til misforståelser mellom partene. Lagmannsrettsdom 1997-10-06 nevner domstolen de såkalte dekningsprinsippene som kan være aktuelle i en ansvarsforsikring. Jeg finner derfor det relevant å si noe om disse i denne delen av oppgaven da de gir en god oversikt om dekningsområdet i forsikringsretten.

Skadeårsaksprinsippet: Etter dette påtar selskapet seg ansvar for følgene av en skadevoldende begivenhet som inntreffer i forsikringstiden, selv om skaden eller tapet oppstår etter forsikringstidens utløp. Prinsippet var også nedfelt i den deklarasjonsrettslige regelen i den tidligere forsikringsavtaleloven av 1930 § 91. Er det tegnet forsikring mot erstatningsansvar som måtte oppstå for en person like overfor tredjemann som følge av en skadevoldende begivenhet, svarer selskapet, når denne inntreffer i forsikringstiden, også for følger av den som inntreffer etter at forsikringstiden er utløpet.

Skadevirkningsprinsippet gir selskapene en beskyttelse mot uoppdagede skader og tap. Etter skadevirkningsprinsippet er det ikke tilstrekkelig at en skadevoldende begivenhet er inntruffet i forsikringstiden. Skaden må også ha vist seg eller - slik kriteriet gjerne

formuleres - være "konstatert" i forsikringstiden. Det er imidlertid ikke nødvendig at man også oppnår den fulle oversikt over omfanget av skaden eller tapet. Et eksempel på en slik skadevirkningsklausul er punkt 3 i UNI-Storebrands alminnelige ansvarsvilkår av 1991: *"Selskapet svarer for sikredes erstatningsansvar for skade...som konstateres av ham eller av skadelidte i forsikringstiden"*²⁰

Det tredje prinsippet er det såkalte *"claims made" prinsippet*, som er en videre utbygging av skadevirkningsprinsippet. Etter "claims made" prinsippet er det ikke nok at skaden eller tapet er konstatert. Krav må også være reist, hvilket gir selskapene et enda bedre grunnlag for å foreta risikobedømmelser ved forsikringstidens utløp. Det primære innholdet i "claims made" prinsippet er at forsikringselskapet må ha mottatt informasjonen som den skaden som har oppstått innenfor forsikringstiden/dekningsperioden.

En forsikringspolise for styreansvarsforsikring inneholder ofte regler om retroaktiv dekning som betyr i hvilket omfang forsikringen dekker erstatningsbetingende handlinger eller unnlater forut for forsikringens ikrafttreden. Sagt med andre ord er dette regler om skader som isolert sett har oppstått før forsikring ble tegnet, mens selve skaden oppdages i dekningsperioden. I forsikringsavtaler det avtales retroaktiv dekning blir det satt om en dato tilbake i tid. Årsaken til den senere oppdagede skaden må følgelig ha skjedd på eller etter den retroaktive dato. Der hvor forsikringselskapene finner det aktuelt å sette en retroaktiv dato er dette som oftest der sikrede er selskap med stor risiko eller lang skadehistorie.

6.1.5 Utvidet anmeldelsesperiode.

Hovedregelen er at dekningen opphører ved polisens opphør. Grunnen til at en forsikringsavtale opphører kan være at en av partene sier den opp eller at forsikringspremien ikke blir betalt. Noen forsikringspoliser derimot kan dekke et krav innenfor et visst regulert utvidet dekningsområde.

²⁰ Rognlien Stein, Produktansvaret 1992 Oslo side 425

En tilsvarende situasjon er i de tilfelle der selskapet som har tegnet forsikringen opphører å eksistere. Uansett om selskapet for eksempel slår seg konkurs kan det oppstå forsikringskrav mot styret i ettertid. Avtale om slik dekning må avtales særskilt med forsikringsselskapet og vil ikke bli drøftet i denne oppgaven.

c) Forfall og foreldelse. I forsikringsretten inntreer foreldelse etter alminnelige regler. Det er foreldelsesloven § 2 som regulerer dette i norsk rett. Det er en forutsetning for erstatning at kravet ikke er foreldet. Hovedregelen er at foreldelse inntreer 3 år etter at skadelidte burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da sikrede fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet. Hvis kravet er meldt selskapet innen fristen, foreldes ikke kravet før man har fått skriftlig varsel og 6 måneders frist til å ta ut søksmål.

Når det gjelder en styreansvarsforsikring er det fal § 8-6 som er hovedregelen for foreldelse:

”Krav på erstatning foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da sikrede fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet. Kravet foreldes likevel senest 10 år etter utløpet av det kalenderår da forsikringstilfellet inntraff. Har selskapet sendt sikrede slik melding som nevnt i § 8-5 annet ledd, inntreer foreldelse tidligst ved utløpet av den fastsatte fristen”. Her kommer det klart frem at forsikringsavtaleloven opererer med to foreldelsesfrister, en relativ og en absolutt. Disse fristene er uavhengige av hverandre og gir dermed forsikringsselskapet muligheten for en individuell vurdering av den enkelte sak.

Det finnes også relevante rettsregler om foreldelse i særlovgivningen som i for eksempel i dekningsloven § 5-15 om omstøtelse: *”Boets rett til å kreve omstøtelse foreldes ett år fra åpning av konkurs eller forhandling om tvangsakkord.”* Jeg ser ingen grunn til å gå nærmere inn på dette i denne oppgaven. En ansvarsforsikring dekker skadelidte som man kan betrakte som en utenforstående tredjemann i henhold til forsikringsavtalen. I

motsetning til person og tingsforsikringer dekker en ansvarsforsikring tap hos tredjemann, ikke sikredes person eller gjenstander.

Forsikringsavtaleloven bygger på en forutsetning om at sikrede ikke må realisere en økonomisk gevinst ved utbetaling av forsikringsytelsen. En styreansvarsforsikring sitt formål er naturligvis å beskytte et styremedlem for et økonomisk tap. I denne sammenheng skal krav fra skadelidte rettes til forsikringsselskapet uten at sikrede behøver å betale, legge ut osv med hjemmel i fal § 7-6 som omhandler skadelidtes stilling ved en ansvarsforsikring.

Når det gjelder styreansvarsforsikringer vil som oftest foreldelse ikke bli særlig aktuelt. Dette er på grunn av som tidligere nevnt "claims made" prinsippet som neppe vil føre til passivitet da kravene vanligvis er av en viss størrelse.

6.1.6 Geografisk område.

Forsikringspolisen angir hvor i verden styreansvarsforsikringen gjelder. En eventuell avgrensning av det geografiske området er konkret og tolkes dit hen at krav som er reist innenfor det angitte område er dekket av forsikringen forutsatt at selve aktiviteten til selskapet faller inn under dekningsområdet. I AIG sin forsikringsavtale som jeg har tatt utgangspunkt i her gjelder forsikringene formuesskade som inntreffer i hele verden og som sikrede er erstatningsansvarlig etter norsk så lenge ikke annet går frem av forsikringsbeviset, jf punkt 2 i vedlegg I.

6.1.7 Utvidelse av dekningsområdet

a) Styreansvar utenfor konsernet. Forsikringen kan dekke krav reist mot ledere av andre selskaper enn det som er dekket av styreansvarsforsikringen. Denne typen av utvidelse av dekningsområdet er aktuell for selskap som har plassert styremedlemmer i styret til andre

virksomheter som for eksempel et utenforstående selskap. Dette fører til at styreansvar blir dekket utenfor konsernets virksomhet. Begrunnelsen for dette er at tilstedeværelsen i styret i det utenforstående selskap springer ut av styreansvaret i konsernet. Forsikringsavtalen punkt 5.2.4 sier hva som menes med et utenforstående selskap. Det er et selskap eller enhver annen virksomhet som et konsernselskap alene eller sammen med andre selskaper i konsernet eier eller kontrollerer en del av, dog ikke mer enn 50 % av aksjekapitalen. Videre omfattes utenforstående selskap av selskap eller sammenslutning som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige eller yrkesmessige interesser. Til slutt omfattes selskaper og virksomheter som fremgår i vedlegg til forsikringsbeviset, dvs på grunnlag av en individuell avtale med forsikringsselskapet. Avslutningsvis er det er forutsetning i forsikringsvilkårene at virksomheten ikke er registrert i USA, Puerto Rico osv. Dette er de samme vilkårene som nevnt ovenfor når det gjelder datterselskap.

Det utenforstående arbeidet skal enten utføres på en spesifikk anmodning eller være en del av styremedlemmets kjente forpliktelser. Utvidelsen av dekningsområdet når det gjelder arbeid i utenforstående selskap omfatter bare krav som skyldes en ansvarsbetingende handling eller unnlattelse begått mens konsernet eide eller kontrollerte en del av, dog ikke med enn 50% av aksjekapitalen i, eller representerte en tilsvarende del av stemmene, i det utenforstående selskapet, jf forsikringsavtalen punkt 5.2.5.

Utvidelsen av dekningen gjelder heller ikke krav som er fremsatt mot styremedlemmet før kontinuitetsdatoen. Kontinuitetsdatoen for utvidelse av denne type dekning er den dato som sikrede tiltrådte som styremedlem i det utenforstående selskapet.

6.1.8 Krav fra ansatte.

Forsikringen kan dekke de ansattes krav mot de sikrede styremedlemmer, jf punkt 5.3 i vedlegg I. I tillegg erstatning for formuesskade, omfatter også forsikringen erstatning for psykiske lidelser. Med krav fra ansatte menes erstatningskrav, fremsatt av en tidligere, nåværende, fremtidig eller en potensiell ansatt i konsernet, som følge av påstått eller faktisk

diskriminering, trakassering, eller andre ulovligheter begått under ansettelsen eller unnlattelse av å innføre og gjennomføre adekvat personalpolitikk eller prosedyrer. Det vil falle utenfor denne oppgaven å gjøre rede for dette ansvarsområdet.

De sikrede under denne utvidelse er alle tidligere, nåværende og fremtidige daglige ledere, styremedlemmer, medlem av ledelsen eller tilsvarende styreorgan samt ansatte i konsernet.

I praksis vil krav fra de ansatte ikke utelukkende bli reist mot de(n) direkte skadevolder, dvs styremedlemmet men også mot selskapet da det er her de største midlene finnes.

6.1.9 Fremmøte under etterforskning, undersøkelse og granskning

Forsikringen omfatter rimelige og nødvendige kostnader forbundet med ethvert pliktig fremmøte for styreleder i konsernet under enhver offentlig undersøkelse, etterforskning, granskning eller annen lignende prosess som er foranlediget av konsernets forretningsvirksomhet, jf punkt 5.4 i vedlegg I. Det gjøres unntak for kostnader som lønn, honorar eller annen tilsvarende godtgjørelse. Denne bestemmelsen gir styremedlemmene mulighet til å slippe utgifter når de har bruk for bistand i forbindelse med eventuelle krav mot selskapet. Denne utvidelsen gjelder kun offentlig granskning som påvirker konsernet, ikke tilsvarende prosesser som er foranlediget av hendelser som generelt påvirker næringsområdet konsernet opererer innenfor.

6.1.10 Sikredes død, arvinger m.m.

Forsikringsdekningen utvides til å omfatte styremedlemmets formue selv om styremedlemmet senere skulle bli fratatt rådigheten over den, jf punkt 5.5 i vedlegg I. Dersom sikrede dør, blir gjort umyndig, blir insolvent eller begjæres konkurs omfatter forsikringen krav som fremsettes i forsikringsperioden mot sikredes dødsbo eller

konkursbo, arvinger eller juridiske representanter dersom kravet mot sikrede skyldes en ansvarsbetingende handling eller unnlattelse.

6.1.11 Sikrede ektefelle eller samboer.

Forsikringen dekker krav fremsatt mot sikredes ektefelle eller samboer dersom kravet fremsettes mot ham eller henne i egenskap av sikredes samboer eller ektefelle, herunder krav om erstatning som kreves tvangsfullbyrdet i eiendom som eies i sameie, dersom kravet skyldtes sikredes ansvarsbetingende handling eller unnlattelse, jf punkt 5.6 i vedlegg I. Dekningsutvidelse under dette punkt gjelder bare i den utstrekning ektefelle eller samboer ikke har utvist erstatningsbetingende uaktsomhet.

6.1.12 Punitive, exemplary, aggravated og multiple damages.

Forsikringen er utvidet til å omfatte ”punitive, exemplary, aggravated og multiple damages” som er forårsaket av sikrede, jf punkt 5.7 i vedlegg I. Denne utvidelsen gjelder kun i den utstrekning det er lovlig å forsikre denne type skade. Punitive damages er hentet fra amerikansk rett og betyr straffeerstatning på norsk. Exemplary damages er tilsvarende fra engelsk rett. Aggravated damages betyr skjerpet erstatning. Grunnen til at forsikringsavtalen gjør bruk av disse engelske termene er fordi det ikke finnes en direkte og god oversettelse til norsk da denne typen skade ikke er praksis for det norske rettssystemet. Utvidelsen av disse skadene omfatter ikke vilkårene om krav fra ansatte som drøftet ovenfor. I de tilfelle de er aktuelle er i forbindelse med utenlandsk rett, spesielt engelsk og amerikansk. Jeg vil ikke drøfte dette nærmere i denne oppgaven.

6.1.13 Unnlatelser

De mest vesentlige innskrenkningene i dekningen, altså hva styreansvarsforsikringen ikke omfatter består av en direkte nevning av de unnlatelser som i visse tilfeller har som formål å redusere forsikringsselskapets risiko.

6.1.14 Forsett

Siden begrepet forsett går igjen i mange av punktene i forsikringsavtalen er det naturlig å gi en innføring av dette begrepet. Forsett defineres i den alminnelige forsikringsrett i samsvar med begrepet i norsk strafferett, dvs hensiktsforsett, sannsynlighetsforsett og dolus eventualis.

AIG sin styreansvarsforsikring dekker ikke krav som skyldes at sikrede forsettlig har forårsaket tap eller forsettlig har begått en rettstridig handling. Jf punkt 9.2 i vedlegg I.

I det nedre sjiktet at forsett finner man uaktsomhet. Et sentralt spørsmål i en styreansvarsforsikring blir derfor om et styremedlems uaktsomme handlinger omfattes av forsikringsvilkårene. Utgangspunktet er at grov uaktsomhet eller unnlatelser er dekket av forsikringsavtalen. Det er likevel klart at et styremedlem kan oppnå en personlig vinning ved å handle grovt uaktsomt. I en slik situasjon vil handlingen likevel ikke bli dekket av forsikringen selv om det er handlet med grov uaktsomhet.

Hva som ikke omfattes av forsikringsvilkårene er bla personlig vinning og andre urettmessige begunstigelser som sikrede ikke er berettiget til. Dette gjelder også styremedlemmets nærstående hvis det kan påvises en sammenheng i de enkelte tilfeller. Det statueres ikke identitet mellom styremedlemmene i forsikringsvilkårene, det må derfor foretas en

individuell vurdering av det enkelte medlem jf vilkårene selv om et styre anses som et kollektivt organ som fatter vedtak og avgjørelser. Styremedlemmer som ikke deltar eller har deltatt i å oppnå en personlig vinning/berikelse er dermed dekket av forsikringen jf vilkårene. Dersom sikredes handling omfattes av unntakene som nevnt, skal dette ikke få innvirkning for de andre sikredes rett til erstatning, jf punkt 9.2 i vedlegg I. I denne forbindelse må det nevnes at dersom et styremedlem sitter inne med særlig kunnskap på et område, for eksempel en utdannet jurist eller revisor, fører dette til en strengere vurdering av disse personene i saker som har et innhold innenfor vedkommendes fagfelt.

6.1.15 Urettmessige betalinger, bestikkelser og lignende

I noen forsikringsavtaler er det også sagt at forsikringen ikke omfatter ansvar i forbindelse med betalinger eller provisjoner til støtte for politiske organisasjoner, embetsmenn, styremedlemmer eller andre personer som selskapets kunder har av interesse. Denne type saker kan nok sies å falle inn under hva som ikke dekkes av forsikringsavtalen om forsett og grov uaktsomhet, men det er likevel relevant i sammenheng med de sakene om korrupsjon i norsk næringsliv de siste årene. Det er særlig i selskaper som handler med land der bestikkelse og korrupsjon er en naturlig del av forhandlinger dette vil være aktuelt. Heller ikke her blir styremedlemmene identifisert som en helhet, det må som drøftet ovenfor foretas en individuell vurdering for handlemåten til det enkelte styremedlem.²¹

6.1.16 Person og tingsskade.

Som nevnt tidligere i denne oppgaven omfatter ikke en styreansvarsforsikring person og tingsskader, men begrenser dekningen til rene formuesskader. Forsikringsavtalen omfatter ikke krav som skyldes brudd på Employee Retirement Income Security Act av 1974 i USA eller Pension Act av 1995 gjeldende i Storbritannia og Nord-Irland. Forsikringen dekker

²¹ I tråd med Andersen K Forsikring av bestyrelsesansvar side 59 flg

ikke krav som grunner i overtredelser av ansvar, forpliktelser eller oppgaver pålagt av disse pensjonsavtalene, jf punkt 9.6 i vedlegg I.

6.1.17 Krav angående en pågående rettssak.

Forsikringen omfatter ikke krav som skyldes en rettstvist som pågår eller er avsluttet før den kontinuitetsdato som er angitt i forsikringsbeviset eller som skyldes de samme eller i det vesentlige samme omstendigheter som ble påberopt i en slik pågående eller tidligere avsluttet rettstvist, jf punkt 9.3 i vedlegg I. Dette betyr at krav som er en videreføring av verserende saker ikke omfattes av forsikringen uansett om det sikrede styremedlem visste eller burde vite at kravet ville bli et styreansvarskrav. Kontinuitetsdatoen er en dato som blir satt av forsikringsselskapet, typisk på samme tidspunkt som styreansvarsforsikringen trer i kraft. Saker som relaterer seg til tvister før denne dato er altså ikke omfattet av forsikringen.

6.1.18 Omstendighet som er meldt til tidligere forsikringsgiver.

Forsikringen dekker ikke krav som skyldes eller følger av faktisk eller angivelig omstendighet som har blitt meldt til en tidligere forsikringsgiver, jf punkt 9.4 i vedlegg I. Det er i dag praksis hos forsikringsselskapene at forsikringspolisen fornyes hvert år, dette for å hindre at forsikringstakeren at forsikringstakeren aktualiserer flere forsikringsår for en identisk forsikringsbegivenhet og dermed oppnår høyere dekning gjennom et nytt års forsikringssum. Spørsmålet om når forsikringsavtalen er aktiv er nevnt i punkt 4 under forsikringstiden.

6.1.19 Garantitilsagn

Det er eksempler i forsikringsavtalene at avtaler som styremedlemmene pådrar seg som er utenfor hva som følger av alminnelig erstatningsrett ikke omfattes av forsikringen. I AIG sin forsikring som det er tatt utgangspunkt i her kommer dette frem ved at forsikringen ikke omfatter krav som skyldes eller kan henføres til interesser som det ikke er lovlig adgang til å forsikre..

6.1.20 Miljøansvar.

Forsikringen omfatter ikke krav som er fremsatt eller i henhold til gjeldene rett i USA og som direkte eller indirekte skyldes forurensningsskade av enhver art og kjernereaksjoner, radioaktiv stråling eller radioaktiv forurensning for øvrig, jf punkt 9.7 i vedlegg I. Dette gjelder likevel ikke krav som er fremsatt av aksjonærer på vegne av konsernet med påstand om tap for konsernet eller konsernets aksjonærer dersom en sikret med ansvar for miljø og forurensning på eller forut for den kontinuitetsdato for forurensning som er angitt i forsikringsbeviset forstod eller burde forstått at det forelå en situasjon som kunne lede til krav mot konsernet eller de sikrede. Mye av grunnen til at en styreansvarsforsikring ikke dekker miljøskader er at det ikke er ønskelig at styreansvarsforsikringen skal bli en ”oppsamlingsforsikring” for skader som burde ha vært dekket under andre spesialforsikringer. At det kun er miljøskader som er fremsatt i USA eller i henhold til amerikansk rett som gjelder i unntaket er sterkt påvirket av de svimlende erstatningskrav som kan oppstå i amerikansk rettstradisjon. Å tillegge for eksempel et selskap erstatningsansvar med tilbakevirkende kraft i forbindelse med opprydning finnes det flere eksempler på. Det kan tegnes et tillegg til forsikringen hvis det ønskes full dekning for miljø og forurensningsskader. Tillegget om at forsikringen ikke dekker radioaktive skader

med mer er også et ønske fra forsikringsselskapene at slike skader hører hjemme i spesielle ansvarsforsikringer.

6.1.21 Profesjonelt ansvar

Som tidligere nevnt er hovedobjektet for en styreansvarsforsikring ansvaret for styremedlemmers forsømmelse. Forsikringsavtalene omfatter likevel ikke dekning når kravet som direkte eller indirekte har oppstått som følge at sikrede har tatt på seg plikter og oppgaver for tredjemenn som faller utenfor de plikter et styremedlem har etter aksjeloven, allmennaksjeloven eller annen relevant lovgivning.

Unntaket er likevel ikke begrenset til konsulentvirksomhet og annen rådgivning, jf punkt 9.9 i vedlegg I. Dette betyr at rådgivningsvirksomheter ikke er avskåret fra å tegne en styreansvarsforsikring for det ledelsesmessige ansvaret. Et spørsmål som reiser seg i denne sammenheng er i de tilfeller hvor styrets medlemmer driver rådgivningsvirksomhet i sitt yrke og at selskapet de er styremedlem i ville kunne dra nytte av. Det er en hårfin grense mellom styreansvaret og det profesjonelle ansvar. Deltar styremedlemmet i egenskap av en rådgiver når en avgjørelse skal treffes, i styret som han eller hun kunne ha utført i sitt yrke, er rådgiveren dekket av styreansvarsforsikringen. Pålegges derimot det en rådgiver å ta en avgjørelse for styret og vedkommende gjør feil, vil rådgiverens profesjonelle ansvarsforsikring hva som må søkes dekning i. I slike situasjoner vil de øvrige styremedlemmene ikke ha ansvar, hvis det likevel skulle vise seg å tilfellet kan de rette et regresskrav mot rådgiveren.

Har derimot selskapet ikke tegnet en styreansvarsforsikring må det se opp for at de øvrige styremedlemmene skyver ansvar over på rådgiveren og krever dekning i vedkommendes profesjonelle ansvarsforsikring. I tvilstilfeller må dette vurderes etter skjønn, men hovedregelen er at ytelser som vanligvis ville medføre et honorar faller under det profesjonelle ansvar.

6.1.22 Krigsskader og naturkatastrofer.

En styreansvarsforsikring er som nevnt ovenfor en type ansvarsforsikring. Det er generelt for denne type forsikringer at de ikke omfatter krav som er oppstått i kjølvannet av krig og naturkatastrofer og andre lignende klassiske force majeure begivenheter. Dette kommer ikke til uttrykk i AIG sin styreansvarsforsikring, men jeg mener likevel det er relevant å nevne i denne sammenheng.

6.1.23 Forsikringssummen

Forsikringssummen er det maksimale beløp som forsikringsselskapet dekker sikrede for i forsikringsperioden, jf punkt 6.1 i vedlegg I. Forsikringsselskapene opererer vanligvis med to forsikringssummer, en alminnelig tapssum og et ytterligere saksomkostningsbeløp som kan være oppgitt som en prosentdel av den alminnelige forsikringssummen. Den alminnelige forsikringssum danner sammen med den ytterligere summen den høyeste grense som forsikringsselskapet kan utbetale for krav som er reist i forsikringsperioden. AIG sin styreansvarsforsikring dekker også påløpte saksomkostninger som overstiger forsikringssummen når disse gjelder AIG interesse og den delen av saksomkostningene som angår sikredes interesse. I praksis kan dette bli et komplisert regnestykke. Se at forsikringssummen er lavere enn erstatningskravet, da dekkes kun den forholdsmessige delen av saksomkostningene av det erstatningsbeløp som skal utbetales av forsikringsselskapet.

AIG svarer også for renter innenfor forsikringssummen, men renter kan ikke kreves før det tidspunkt begge parter har blitt enige om størrelsen på erstatningsbeløpet eller erstatningsbeløpet har blitt endelig fastsatt ved dom, punkt 6.3.2 i vedlegg I. fal § 8-4 gjelder altså ikke der hovedregelen er at ”sikrede har krav på rente av sitt tilgodehavende når det er gått to måneder etter at melding om forsikringstilfellet ble sendt til selskapet”.

6.1.24 Egenandel

Forsikringsselskap som tilbyr styreansvarsforsikring opererer også med egenandel som kjent fra den generelle forsikringsretten. Dette er som kjent et beløp som trekkes fra forsikringssummen ved utbetaling. Grunnene til dette er dels for å hindre misbruk av styreansvarsforsikringen og dels for å redusere forsikringsselskapenes utbetalinger. Egenandelens størrelse avgjøres individuelt og har en klar sammenheng med størrelsen på forsikringspremien. Etter å ha vært i kontakt med AIG Norge har jeg fått vite at egenandelen for et enkelt styremedlem i en styreansvarsforsikring ligger på opp til NOK 500.000. I de tilfelle hvor selskapet har holdt sikrede skadesløs vil egenandelen følgelig være høyere. Dersom konsernet har holdt sikrede skadesløs eller dersom konsernet i henhold til avtale er forpliktet til eller i henhold til gjeldende rett har adgang til å holde sikrede skadesløs for krav som er dekket av forsikringen, skal konsernet selv dekke egenandelen som kommer frem av forsikringsbeviset. At selskapet holder sikrede skadesløs gjøres ved hjelp av det som kalles en skadesløserklæring som er en annen måte for selskapet å holde styremedlemmene fri for ansvar på som ikke vil bli drøftet mer inngående i denne oppgaven.

I de situasjoner som konsernet faktisk har friholdt sikrede, betales egenandelen av konsernet jf begrepet ”company reimbursement” i vedlegg 1 punkt 7. Det forutsettes imidlertid at kravet er fremsatt i Nord Amerika eller i Canada.

6.1.25 Serieskadeklausul

En slik klausul er et uttrykk for et skadeforløp som omfatter flere skader med det til felles at de er forårsaket av samme ansvarspådragende forhold og dermed regnes som en forsikringsbegivenhet, jf punkt 8 i vedlegg I. Alle krav som fremmes mot de sikrede og som utspringer fra samme, beslektede eller gjentatte ansvarsbetingende handlinger eller unnlater, skal anses for å være ett forsikringstilfelle og anses for å være fremsatt på det

tidspunkt da første krav ble fremsatt mot de sikrede. Serieskadeklausulen i AIG sin forsikring er en direkte klausul i denne forstand, mens andre forsikringselskaper ikke benytter seg av dette begrepet. Det er likevel sikker rettspraksis at flere skader kan regnes som en og samme dersom de har samme årsak.

Grunnen til at forsikringselskapene operer med slike serieskadeklausuler er pga vanskelighetene ved å avgjøre om det foreligger en eller flere forsikringsbegivenheter. Hovedregelen er altså at skadene samlet betraktes som en skade og dermed et krav. Det må følgelig foreligge en sammenheng mellom de handlinger/unnlaterse kravene relaterer seg til før det er tale om en serieskade. Det kan lett reises spørsmål om tidsberegningen når det gjelder seriekader. Hovedregelen er at forsikringssummen anvendes i den forsikringstiden hvor det første krav i serien er reist, uansett om et senere krav i en serie reises etter opphøret at forsikringstiden. Når det gjelder den retroaktive dato som er omhandlet ovenfor om forsikringstiden så foreligger det ikke dekning for krav som er reist før den retroaktive dato og kravet reises etter denne datoen.

6.1.26 Skadeanmeldelse

a) Melding av skade. Utbetaling av forsikringssum forutsetter at sikrede anmelder en skade til forsikringselskapet. Dette er nærmere regulert i fal som har regler om sikredes plikter rundt når en skade har skjedd. Hovedregelen i fal § 8-1 er at sikrede plikter ved oppgjør å gi selskapet de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelige for sikrede, og som selskapet trenger for å beregne sitt ansvar og utbetale erstatningen. Videre siter § 8-1 annet ledd: *Gir sikrede ved skadeoppjøret bevisst uriktige eller ufullstendige opplysninger som sikrede vet eller må forstå kan føre til at sikrede får utbetalt en erstatning han eller hun ikke har krav på, mister sikrede ethvert erstatningskrav mot selskapet etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hendelse. Hvis sikredes forhold bare er lite klanderverdig, bare angår en liten del av kravet, eller hvis det ellers foreligger særlige grunner, kan sikrede likevel få delvis erstatning. § 4-14 gjelder tilsvarende.* Til slutt i tredje

ledd i § 8-1 slår loven fast at hvis sikrede har handlet i strid med § 8-1 annet ledd så kan forsikringsselskapet si opp forsikringsforholdet med en ukes frist.

I AIGs forsikringsavtale kommer det klart frem i vilkårene av når sikrede får kjennskap til at et krav er fremsatt eller at krav vil bli fremsatt, skal dette uten ugrunnet opphold meldes skriftlig til forsikringsselskapet, jf punkt 10 i vedlegg I. Kravet om at forsikringsselskapet må varsles uten ugrunnet opphold er tilsvarende når skade har skjedd. Dersom forsikringskravet ikke er meldt til forsikringsselskapet innen ett år etter at sikrede fikk kunnskap om skaden, faller retten til dekning bort.

b)Voldgift. Forsikringsselskaper og sikrede, så vel som styremedlemmer ønsker som oftest å la tvister ikke være offentlige. I AIG sin forsikringsavtale punkt 11.3 åpnes det for at en oppmann skal ta seg av behandlingen av tvisten. Denne oppmannen skal velges av AIG og sikrede i fellesskap, noe som er fremgangsmåten for utvelgelsen av en voldgiftsdommer.

6.1.27 Informasjon fra forsikringsstaker

En styreansvarsforsikring er på lik linje med andre forsikringsavtaler tegnet på grunnlag av de opplysninger som forsikringstaker har gitt ved inngåelsen av forsikringsavtalen, jf fal § Kap 4. Opplysningene anses for å være en inkorporert del av forsikringsavtalen og for å være avgitt av hver enkelt sikrede. Blir uriktige opplysninger eller fortielse av omstendigheter rundt disse, rammer dette kun sikrede som hadde kjennskap til at opplysningene var uriktige eller ufullstendige.

6.1.28 Risikoforandringer

Det er et alminnelig forsikringsrettslig prinsipp at forsikringsselskapet bare dekker den risikoen det har hatt mulighet for å ta i betraktning enten ved tegningen av forsikringen eller ved uforutsette forhold, jf læren om bristende forutsetninger i obligasjonsretten.

Forsikringstaker bør informere selskapet om endringer i selskapet som vedgår risikoen for å unngå at selskapet klassifiserer disse endringen som vesentlige risikoendringer og dermed at forsikringsselskapet frir seg fra dekning.

Utgangspunktet for risikoendringer er fal kap 13 om de alminnelige forutsetningene for selskapets ansvar. Dersom forsikringsselskapet fusjonerer eller selger alle eller en vesentlig del av sine aktiva til en annen person eller enhet endres forsikringen bare til å gjelde krav basert på ansvarsbetingende handlinger eller unnlaterer begått før det tidspunkt da en av de ovennevnte transaksjoner ble gjennomført. Det samme gjelder dersom noen person eller enhet oppnår kontroll over forsikringstakeren ved erverv av mer enn 50% av forsikringstakerens aksjekapital eller stemmerettigheter eller i de tilfeller der forsikringstakeren går konkurs, avviker sin virksomhet, eller blir satt under administrasjon. Disse tre tilfellene som er det siste punktet i AIG sin forsikringsavtale, jf punkt 14 omhandler forhold hos forsikringstaker som oppkjøp, fusjon og konkurs. Slike endringer i forsikringstaker sitt selskap som innebærer endringer i eier og strukturforhold er dermed en risikoendring.

6.1.29 Generelle betingelser

a) Ikrafttreden og opphør: Forsikringsselskapene operer med at forsikringen trer i kraft når den er godkjent av selskapet og den løper i 12 måneder fra ikrafttredelsesdatoen og utløper automatisk ved periodens utløp uten oppsigelse fra forsikringsselskapet eller sikrede selskap sin side. Forsikringen kan forlenges med ytterligere 12 måneder med forsikringsselskapets skriftlige samtykke, som i praksis skjer ved at forsikringsselskapet sender et skriftlig tilbud om fornyelse av forsikringen. Hvis ikke forsikringstakeren eller selskapet varsler om at forsikringen ikke skal fornyes etter reglene i fal §§ 3-4 og 3-5 fornyes forsikringsavtalen automatisk ved utløpet av forsikringstiden. Ved fornyelse av forsikringsavtalen skal forsikringsselskapet sende informasjon til forsikringstakeren senest en måned før forsikringstidens utløp. Selskapet skal også minne om eventuelle særlige bruksbegrensninger eller sikkerhetsforskrifter som det har innført etter at forsikringen ble

tegnet eller senest fornyet jf fal § 3-3 første ledd. Vil selskapet endre forsikringsavtalen i forbindelse med fornyelse, skal det sammen med premievarslet for den nye forsikringsperioden gi forsikringstakeren de nye vilkårene med en redegjørelse for de endringer som er gjort. En endring som det ikke er redegjort for på denne måten, kan selskapet ikke påberope jf fal 3-3 annet ledd.

Forlengelse av forsikringstiden skjer altså ikke automatisk. Den åpenbare årsaken til dette er at forsikringsselskapet skal kunne kontrollere utviklingen hos forsikringstakeren og dermed justere forsikringens betingelser, vilkår og premie.

b) Premiens betaling: Premien er den pris som forsikringsselskapet fastsetter for overtagelse av risikoen under polisen. Premien fastsettes individuelt hos selskapene men jo mer veldrevet selskapet er jo lavere blir premien. Det taes også i betraktning hvilke personer som sitter i styret og på hvilket område selskapet opererer. fal sine regler om premien finnes kap. 5 der rettsvirkningene av manglende premiebetaling er det mest sentrale, jf fal § 5-2: *Dersom premien ikke er betalt ved utløpet av betalingsfristen etter § 5-1, og selskapets ansvar løper, må selskapet for å bli fri for ansvar sende et nytt premievarsel med minst 14 dagers betalingsfrist fra avsendelsen. Varslet skal klart angi at forsikringen opphører dersom premien ikke blir betalt innen den oppgitte fristen.*

c) Annen forsikring: Hovedregelen er at forsikringen ikke dekker krav i henhold til avtalen som samtidig er forsikret av en annen forsikring. Dette er drøftet ovenfor under overskriftene *Forsikringstiden* og om *Hva forsikringen ikke omfatter*. Foreligger det en slik dobbeltforsikring kan sikrede velge hvilke forsikringer han eller hun vil bruke, inntil sikrede har fått den erstatning han eller hun i alt har krav på jf fal § 6-3 første ledd og er flere selskaper ansvarlige for sikredes tap etter første ledd, utliknes erstatningen forholdsmessig mellom selskapene etter omfanget av det enkelte selskaps ansvar for tapet, når ikke annet er avtalt mellom selskapene jf fal § 6-3 annet ledd.

7 Kommunalt

I dagens kommunale virksomhet er det ikke lenger slik at kommunestyremedlemmene kun innehar styreverv i kommunestyret. Kommunen kan velge representanter fra kommunestyre til å være styremedlemmer i selskap som kommunen har interesse i. Dette er hva som kalles eierstyring av selskaper, noe som er meget utbredt i Norge. I 2006 fantes det 1615 aksjeselskaper med kommunalt eller fylkeskommunalt eierskap²². Kommunal eierstyring omfatter selskapsformene interkommunale selskaper, aksjeselskaper og kommunale foretak. Der det dreier seg om aksjeselskap kan styremedlemmene bli erstatningsansvarlig etter asl § 17-1 som nevnt ovenfor. Dreier det seg derimot om et interkommunalt selskap, finnes det regler om styremedlemmene sitt ansvar i § 38 i lov om interkommunale selskaper. Utover dette finnes ingen detaljerte lovregler om eierstyring i norsk rett og mye er derfor overlatt til et nokså vidt tolkningsrom hos den enkelte kommune. Et kommunestyremedlem kan bli funnet erstatningsansvarlig på ulovfestet grunnlag dersom vilkårene for dette er oppfylt.

Mange kommuner ønsker innflytelse i kommunens selskaper gjennom å velge medlemmer fra kommunestyret inn i styrene for de kommunaleide selskapene.

Ansvarsgrunnlaget og rettspraksis er noenlunde likt som drøftet ovenfor da det er selskapsrettlige problemstillinger som blir drøftet i denne oppgaven. Denne oppgaven vil ikke omhandle det egentlige ansvar som man har i sin rolle i ledelsen i offentlige institusjoner. Problemstillinger angående offentlige myndigheter, statlige selskapers ledelse blir ikke drøftet i denne oppgaven, det vises i denne relasjon til offentligrettslig litteratur.

²² KS

I utgangspunktet er ansvaret uavhengig av om forholdet som pådrar et styremedlem ansvar foreligger i offentlige eller privateide selskaper.²³ Et styremedlem i et offentlig selskap hefter personlig i like stor utstrekning som styremedlemmer i privateide selskap. En styreansvarsforsikring har derfor ingen betydning for kommunenes øvrige forsikringsavtaler. Som nevnt ovenfor er styreansvarsforsikringer i en utviklingsfase i Norge der de fleste selskap har tegnet denne typen ansvarsforsikring for sine medlemmer. Når det gjelder kommuner er disse i en startfase der det pr dags dato er ettertraktet å tegne styreansvarsforsikring for kommunestyret.

Det kan i denne forbindelse nevnes at Gjensidige Norge i disse dager har dannet et datterselskap som heter ”Kommunalforsikring” der ideen er hentet fra tilsvarende forsikringer fra Danmark. Gjensidige opplyser at over halvparten av Norges kommuner i dag har tegnet denne type ansvarsforsikring hos dem. Det kan også tenkes erstatningsansvar for kommunestyremedlemmer som handler på vegne av kommunen, spørsmålet om styreansvarsforsikringer kommunalt kom for alvor inn i medias søkelys i forbindelse med Terra – skandalen i 2007 uten at jeg skal drøfte dette i denne oppgaven.

8 Forsikringsselskapets vurdering av dekningen – samfunnsmessige betraktninger

At et styremedlem er dekket av en styreansvarsforsikring kan føre til at det blir reist flere krav fra skadelidte da det er store utbetalinger å hente. Dette kan være en grunn til at forsikringsselskap som tilbyr denne typen forsikring er mer tilbakeholdne med å gi informasjon om denne type ansvarsforsikringer.

²³ Fra dansk rett, Børsen 31/5 1999 - Combussaken

Når en utbetaling skal foretas fra forsikringsselskapet foretas det en vurdering som består av flere faktorer. Først og fremst blir det foretatt en juridisk vurdering av selve kravet som er stilt, men også andre hensyn av forretningsmessige og menneskelige typen tas i betraktning.

I denne delen av oppgaven vil jeg vurdere om det påvirker styremedlemmer som er sikret av en styreansvarsforsikring og om dette trekker i negativ eller positiv retning. Det kan nemlig tenkes at et styremedlem som vet han er forsikret utfører sitt arbeid på en mindre ansvarsfull og også uaktsom måte.

8.1 Skjødesløshet

At det foreligger en styreansvarsforsikring kan tenkes at fører til en med skjødesløs og uaktsom opptreden av styremedlemmene. Dette tenke seg i form av typer feil og forsømmelser. Risikoen for personlig ansvar er noe som i stor grad påvirker et styremedlems aktsomhetsnivå.²⁴ I stor grad er det likevel grunn til å tro at aktsomhetsnivået også påvirkes av moralske holdninger mot å overtre plikter og forsømme ansvar eller risiko for tap av anseelse.²⁵ I Norge består de fleste styrer av forretningsfolk som tar på seg jobben som styremedlem for et beskjedent honorar. Bakgrunnen for å være medlem i et styre er altså ikke økonomisk, mer for å opprettholde sitt rykte for å være en god leder. Et eventuelt krav kan dermed ha store negative konsekvenser for vedkommende styremedlem. Rettspraksis inneholder heller ikke eksempler på at styremedlemmer som er forsikret opptrer mer skjødesløst enn de som ikke har tegnet en styreansvarsforsikring. De danske juristene *Samuelsson/Søgaard* slår en parallell til privat ansvarsforsikring i utgivelsen *Bestyrelsesansvaret* at det ikke i nevneverdig omfang medfører at forsikrede personer handler mer skjødesløst enn uforsikrede. I denne sammenheng må det nevnes at styremedlemmene etter min mening ikke skal føle seg for bundet til selskapet. De må

²⁴ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 182

²⁵ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 51 flg

kunne være villige til å satse på for eksempel nye prosjekter uten å være redde for deres egen økonomi. Aksjonærer bør derfor ha en økonomisk interesse i at styrelederne innehar denne friheten slik at denne interessen bør kunne oppveie den utgift selskapet har i forbindelse med betaling av forsikringspremien. En styreansvarsforsikring kan derfor sies å ha en positiv innvirkning på styremedlemmets arbeide i styret.

8.2 Misbruk

Siden en utbetaling av en styreansvarsforsikring som oftest er av et stort beløp kan dette muligens være årsaken til at et fåtall styremedlemmer forsøker å misbruke forsikringen. Styret i et selskap har det overordnede ansvaret for selskapets resultater og i en periode med negative tall i regnskapet kan aksjonærene fort få grunnlag til å aktualisere utbetaling fra forsikringsselskapet. En slik situasjon kan for eksempel oppstå ved at en tredjemann retter krav mot selskapet som dreier seg om et produktansvar. For å misbruke styreansvarsforsikringen kunne selskapet konvertere et slikt krav til et krav mot styremedlemmene med grunnlag i feil eller forsømmelse fra deres side til å dreie seg om feil eller forsømmelse fra styremedlemmene sin side noe som kunne ha ført til utbetaling. Forsikringsselskapene er selvsagt klar over denne type misbruk av forsikringen noe som er grunnen til at styreansvarsforsikringen ikke dekker andre krav som hører inn under andre forsikringsavtaler, noe som er drøftet ovenfor. Krav som er reist pga dårlig ledelse er i utgangspunktet dekket av styreansvarsforsikringen, forsikringsselskapene begrenser dekningen på den måte at kravet må være reist av utenforstående tredjemenn.

9 Konklusjon

Det konkluderes med at styreansvarsforsikringen som forsikringsområde er i stor utvikling i Norge. Å tegne en styreansvarsforsikring er en mulighet for å fritta seg fra den

økonomiske risikoen som vedkommende har som styremedlem. Etter å ha skrevet denne oppgaven kan det slås fast at domstolene har skjerpet sin bedømmelse av styreansvar, og at ansvaret er skjerpet etter den ”nye” aksjeloven av 1997 i forhold til tidligere lov. Etter å ha vist til rettspraksis er det klart at styreansvar er reelt og meget aktuelt i dagens forretningsliv. Det må også i denne sammenheng nevnes at forsikringsselskapene revidere sine forsikringsavtaler i tråd med rettspraksis på området. Som nevnt i oppgaven om profesjonsansvaret -som er en del av Corporate Governance- bidratt til at det stilles strengere krav til et styremedlem som sitter inne med kunnskap som er relevant i forhold til den avgjørelsen som blir tatt. Selv om dette ikke er lovfestet kan en dommer legge vekt på at styremedlemmene har handlet i strid med god virksomhetsstyring. Corporate Governance er kutymen i forretningslivet som det tillegges stor vekt som rettskildefaktor bla i kontraktsretten.

Søksmål mot styre i aksjeselskap er noe som ikke kommer til å avta i fremtiden. Utviklingen viser heller at vi går flere søksmål mot styremedlemmer i møte. Man behøver ikke gå mer enn 20 år tilbake i tid før svært få norske selskaper hadde tegnet styreansvarsforsikringer for sine styremedlemmer. Som tidligere nevnt i oppgaven fant den økte bruken av styreansvarsforsikring først sted i USA, og de ulike modellene til forsikringsselskapene er hentet herifra. Utviklingen fremover i tid vil nok også avhenge av amerikansk rett sin praksis på området, og de store internasjonale forsikringsselskapene vil ha stor påvirkning for forsikringsgivere i Norge og Europa. Et økende antall søksmål mot styremedlemmer vil automatisk øke etterspørselen for styreansvarsforsikring. Den nye aksjeloven fra 1997 der ansvaret til styremedlemmene vesentlig har blitt skjerpet, er også en faktor som har bidratt til den økende rettspraksis på området. En undersøkelse foretatt av TNS Gallup for forsikringsselskapet Marsh viser at ledelsen i 4% av nyetablerte og stadig eksisterende virksomheter har mottatt erstatningskrav i løpet av en 5 års periode. Undersøkelsen viser videre at styremedlemmer i halvparten av disse virksomhetene forventer at det i fremtiden vil bli reist flere erstatningskrav.

En styreansvarsforsikring må anses som en vesentlig sikkerhet for selskapets egenkapital og hele dets virksomhet, da et erstatningsansvar mot et styremedlem som ikke har tegnet forsikring kan føre til konkurs for styremedlemmet og muligens også aksjeselskapet.

10 Styreansvarsforsikringen sin utvikling

Aarum gav uttrykk for i 1994 at tilgjengeligheten, prisen og dekningsområdet for styreansvarsforsikring hadde endret seg fra begynnelsen av åttitallet.²⁶ Representanter fra de ledende forsikringsselskapene sa den gang at styreansvarsforsikringer ikke var ”tilgjengelig for alle selskaper”.²⁷ Den utviklingen som har skjedd for styreansvarsforsikringer de siste årene er ikke i tråd med en slik påstand. Det er i dag muligheter for de fleste aksjeselskap å tegne en styreansvarsforsikring for sine styremedlemmer, men avslag om forsikring kan selvsagt forekomme i den enkelte sak. I dagens tilfelle hvor forsikringsselskapene har fått reist store krav mot seg pga en styreansvarsforsikring er det eksempler på at forsikringsselskapene har gått konkurs som følge av utbetalingen størrelse. Dette er nok også noe av grunnen til at AIG er den ledende aktøren i Norge på styreansvarsforsikring siden dette er et internasjonalt konsern. Ifølge Forbes var AIG Insurance verdens fjerde største selskap i 2006. Mindre forsikringsselskap har følgelig ikke muligheten til store utbetalinger og ønsker derfor ikke å tilby denne typen ansvarsforsikring.

Å sammenligne det amerikanske og det norske markedet for styreansvarsforsikringer i et historisk perspektiv vil kunne gi en pekepinn i hvilken retning denne typen forsikringer vil utvikle seg her til lands. Denne sammenligningen er ikke nødvendigvis relevant, men viser de samme forholdene seg i Norge som i USA kan det være med på å vurdere andre avtaler

²⁶ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 184

²⁷ Aarum Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskap side 96

om å begrense styreansvaret på som for eksempel skadeløserklæringer.²⁸ Tidlig på åttitallet slet mange amerikanske forsikringsselskaper som tilbød styreansvarsforsikring med lite overskudd, noe som førte til at de ble tilbakeholdende med å tilby denne typen forsikring eller sluttet å tilby den. Grunnen til de dårlige tidene i forsikringsbransjen var at de måtte ut med store beløp i forbindelse med økningen av antall søksmål mot styremedlemmer på sent sytti og tidlig åttitallet. Samtidig fortsatte forsikringsselskapene å tilby styreansvarsforsikring pga den store premien mens utviklingen av antall søksmål mot styremedlemmene ikke holdt seg på det nivået de hadde forespeilt seg. Dette førte til at mange amerikanske forsikringsselskaper led store og alvorlige tap på begynnelsen av åttitallet.²⁹

Utviklingen i dagens USA går i retning flere og flere søksmål både mot store og små aksjeselskaper og deres styremedlemmer. Det er derfor grunn til å tro at tendensen med økte premier og mindre tilgjengelighet for styreansvarsforsikringer vil fortsette.³⁰ Sett fra bedriftenes ståsted er dette en negativ bivirkning av utviklingen. Dette vil også redusere mulighetene for bedriftene til å få kvalifiserte personer inn i styret da de fleste styremedlemmer krever at de er dekket. Disse forhold kan samlet peke på at det i fremtiden kan bli nødvendig å se på alternative måter å forsikre styremedlemmer på enn ved ansvarsforsikring.³¹

²⁸ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 185

²⁹ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 185

³⁰ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 186

³¹ Bugge Reiersen Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper 2007 side 186

11 Kilder

11.1 Litteratur

Andersen, Klaus Stubkjær, Forsikring av Bestyrelsesansvar, København 2001

Bugge Reiersen, Hedvig, Ansvarsbegrensning og ansvarsfrihet i aksjeselskaper, Oslo 2007

Aarbakke, Magnus med flere, Aksjeloven og allmennaksjeloven (kommentarutgave), Oslo 1999

Hagstrøm, Viggo, Culpanormen, Oslo 1983

Normann Aarum, Kristin, Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper, Oslo 1994

Rognlien, Stein, Produkansvaret, Oslo 1992

11.2 Norske forarbeider

NOU 1996:3, Ny aksjelovgivning

11.3 Avisartikler og andre publikasjoner

Dagens Næringsliv 23.10.2003 om styreansvarsforsikring

Nørbyutvalgets rapport om Corporate Governance i Danmark, 2001

Lignings ABC 07/08

Informasjon fra Kommunesektorens interesse og arbeidsgiverorganisasjon – KS

Tidsskriftet Børsen (dansk) 31.5.99 om Combussaken

11.4 Forsikringskadenemnda

FSN-5777, 2005-10-03

11.5 Domsregister

Norsk Retstidende (Rt.)

Rt. 1991 side 119

Rt. 1996 side 742

Lagmannsrettsdommer

LA (Lovdata online) 1997-10-06

LA (Lovdata online) 2003-11-739

LA (Lovdata online) 2008-01-31

LA (Lovdata online) 2007-37537

11.6 Lovregister

1902 Alminnelig borgerlig Straffelov (straffeloven) av 22.mai 1902 nr.1

1969 Lov om skadeerstatning av 13. juni 1969 nr 26.

1976 Lov om aksjeselskaper av 4. juni 1976 nr 59.

1979 Lov om foreldelse av fordringer av 18.mai 1979 nr. 18.

1989 Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69.

1997 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13 juni 1997 nr. 44.

1998 Lov om årsregnskap mv. (regnskapsloven) av 17. juli 1998 nr. 56.

1999 Lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999 nr.6

1984 Lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) av 8. juni 1984 nr. 59

12 Vedlegg I

AIG Business Guard

Styreansvarsforsikring

Vilkår BG D&O 0603

Denne forsikringsavtale består av

Forsikringsbeviset med angitte spesifikasjoner (Forsikringsbeviset)

BusinessGuard Styreansvarsforsikring (vilkårene)

BusinessGuard Generelle Vilkår av 1. februar 2006 (Generelle vilkår)

Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69 (FAL)

1. Hvem forsikringen gjelder for - sikrede

1.1 Som sikrede anses enhver fysisk person som har vært, er eller blir:

(1) daglig leder i konsernet eller,

(2) styremedlem i konsernet,

(3) medlem av ledelsen, bedriftsforsamling eller tilsvarende styreorgan i konsernet,

samt

(4) enhver tidligere eller nåværende eller fremtidig ansatt i konsernet som kan pådra seg et selvstendig ledelsesansvar.

1.2 Med konsernet skal forstås forsikringstakeren og dennes datterselskap. Med datterselskap skal forstås selskap eller annen virksomhet som forsikringstakeren

indirekte eller direkte:

- (1) eier mer enn halvparten av aksjekapitalen, eller
- (2) innehar mer enn halvparten av de stemmeberettigede aksjer, eller
- (3) har rett til å utpeke eller avskjedige flere enn halvparten av styremedlemmene i styret eller tilsvarende styreorgan, eller
- (4) har rett til å utøve kontroll over selskapet i henhold til vedtekter eller avtale og inngår 100% inn i forsikringstakerens konsernoppgjør, eller
- (5) på grunn av avtale med andre aksjonærer råder over flertallet av stemmerettighetene og selskapet inngår 100% inn i forsikringstakerens konsernoppgjør, samt
- (6) øvrige selskaper eller virksomheter som fremgår av vedlegg til Forsikringsbeviset.

1.3 Med datterselskap skal forstås ethvert selskap eller virksomhet som forsikringstakeren har eller har hatt en slik innflytelse over som nevnt ovenfor

1.3.1 Forsikringen skal også omfatte datterselskaper som konsernet stifter eller kjøper opp etter at forsikringen trådte i kraft, forutsatt at selskapet ikke:

- (1) (i) er registrert eller etablert i USA, Puerto Rico eller andre land eller stater underlagt disse lands herredømme, og
(ii) har totale eiendeler som representerer mer enn 10% av konsernets totale eiendeler, eller
- (2) omsetter eller har notert aksjer på børs, autorisert markeds plass, gråmarkedet eller OTC markedet i USA, Puerto Rico eller andre land eller stater underlagt disse lands herredømme, herunder finansielle instrumenter i det unoterte markedet, eller
- (3) er å anse som en finansiell institusjon, herunder bank, forsikrings-, megler- eller investeringsforetak, dog ikke egne forsikringsselskap ('captives') som ikke yter tjenester til tredjemann

Forsikring for nye datterselskaper som faller inn under punkt (i)-(iii) som nevnt ovenfor skal kun gjelde i 30 dager etter at konsernet kjøpte eller stiftet selskapet, eventuelt til utløpet av ordinær forsikringsperiode dersom dette inntreffer tidligere enn etter 30 dager.

1.3.2 AIG Europe kan velge å tilby dekning utover de ovennevnte 30 dager under forutsetning av at forsikringstakeren:

(1) senest 30 dager etter at stiftelsen eller oppkjøpet av datterselskapet skriftlig anmoder AIG Europe om dekning, og

(2) sender AIG Europe etterspurt og tilstrekkelig informasjon om det nye datterselskapet, og

(3) betaler nødvendig tilleggspremie og godtar eventuell endring i forsikringsvilkårene.

1.3.3 Tilleggsdekning som nevnt ovenfor forutsetter at avtalt premie betales ved forfall.

1.4 Forsikringen for datterselskap omfatter kun krav som skyldes en ansvarsbetingende handling eller unnlattelse begått i den periode da selskapet eller virksomheten var et datterselskap i konsernet.

AIG Europe kan imidlertid etter skriftlig anmodning vurdere å la forsikringen omfatte ansvarsbetingende handlinger begått før selskapet eller virksomheten var å anse som et datterselskap, dersom forsikringstaker oversender tilstrekkelig informasjon og godtar nødvendig tilleggspremie og eventuell endring i vilkårene. Hernevnte dekningsutvidelse vil eventuelt fremgå som et vedlegg til forsikringsavtalen.

2. Hvor forsikringen gjelder

Med mindre annet fremgår av Forsikringsbeviset, gjelder forsikringen for krav fremsatt hvor som helst i verden.

3. Når forsikringen gjelder

3.1 Forsikringen gjelder for krav som første gang fremsettes mot sikrede i forsikringsperioden.

3.2 Et krav anses senest som fremsatt da sikrede første gang mottok et skriftlig krav.

3.3 Forsikringen omfatter også krav som skyldes omstendigheter som kan lede til krav dekket under denne forsikringen, dersom slike omstendigheter meldes i forsikringsperioden sammen med utfyllende informasjon om årsakene til erstatningskravet jfr. vilkårenes pkt. 10.3.

4. Hva forsikringen omfatter

4.1 AIG Europe dekker sikredes ansvar for formuesskade, herunder personlig ansvar for konsernets gjeld, som skyldes krav fremsatt mot sikrede i forsikringsperioden som følge av en påstått ansvarsbetingende handling eller unnlatelse i sikredes egenskap av daglig leder, styremedlem, medlem av ledelsen eller tilsvarende styreorgan i konsernet.

Med krav som nevnt over, skal forstås

(1) krav om erstatning fremsatt i søksmål eller i voldgiftssak,

(2) skriftlig melding fremsatt av andre enn konsernet om at noen har til hensikt å fremsette krav mot sikrede for formuesskade,

(3) strafferettslig forfølgning av sikrede,

(4) administrativ eller offentlig prosess vedrørende sikredes handling,

(5) sivilrettslig, strafferettslig, administrativ eller offentlig undersøkelse, gransking eller etterforskning av en sikret

(i) når sikrede av det undersøkende, granskende eller etterforskende organ skriftlig er identifisert som et mulig subjekt for en slik prosess som nevnt over i punkt (4), eller

(ii) når sikrede har mottatt stevning i forbindelse med undersøkelse iverksatt av Securities Exchange commission (SEC) eller lignende utenlandsk eller delstatsmyndighet, eller

(iii) når sikrede har mottatt en formell, skriftlig henvendelse fra Kredittilsynet som tilkjenner at sikrede personlig er gjenstand for en slik undersøkelse eller gransking

4.1.1 Med formuesskade skal forstås økonomisk tap som ikke direkte er oppstått som følge av fysisk skade på person eller ting.

4.2 Forsikringen dekker nødvendige saksomkostninger som sikrede pådrar seg som er nødvendig for å ivareta sikredes rettigheter ved krav som er dekket av forsikringen. Forsikringen dekker også saksomkostninger som sikrede dømmes til å betale motparten. Kostnadene erstattes kun i den utstrekning de ikke kan refunderes eller kreves dekket av en annen.

4.2.1 Kostnader som nevnt ovenfor betales på vegne av sikrede som forskudd når de forfaller

før endelig dom foreligger.

5. Utvidelse av forsikringen

Forsikringens øvrige vilkår og unntak gjelder, med mindre de er uttrykkelig endret i vilkårene nedenfor.

5.1 Utvidet oppdagelsesperiode: Krav fremsatt etter opphør av den ordinære forsikringsperioden.

5.1.1 Dersom forsikringstaker avslår å fornye forsikringen, skal forsikringstakeren eller de sikrede ha rett til en 12 måneders utvidet oppdagelsesperiode under forutsetning av at:

- (1) forsikringstaker eller de sikrede ikke kjøper annen styreansvarsforsikring eller annen forsikring som skal dekke styreansvar, og
- (2) forsikringstaker eller de sikrede betaler en tilleggspremie på 75% av siste års forsikringspremie

Dersom AIG Europe avslår å fornye forsikringen skal forsikringstakeren eller de sikrede mot tilleggspremie som frekommer nedenfor ha rett til en av følgende utvidede oppdagelsesperioder:

- (1) 12 måneder mot 75% tilleggspremie
- (2) 24 måneder mot 100% tilleggspremie

Forsikringstaker eller de sikrede har likevel rett til en utvidet oppdagelsesperiode på 60 dager uten å betale tilleggspremie. Dersom forsikringstaker eller de sikrede velger å kjøpe en utvidet oppdagelsesperiode skal denne 60 dagers perioden være en del av og ikke komme i tillegg til den utvidede oppdagelsesperiode som nevnt ovenfor.

5.1.2 Forsikringstakeren eller de sikrede skal innen 60 dager etter forsikringsperiodens opphør

gi skriftlig aksept til AIG Europe, dersom utvidet oppdagelsesperiode ønskes dekket. Premien skal betales senest 60 dager etter forsikringsperiodens opphør. Premien anses opptjent på det tidspunkt da den utvidede oppdagelsesperiode trer i kraft.

5.1.3 Dersom utvidet oppdagelsesperiode avtales, utvides forsikringsperioden med den valgte

oppdagelsesperiode. Forsikringen omfatter krav som en følge av erstatningsbetingede forhold som har funnet sted før den ordinære forsikringsperiodes opphør. Utvidet oppdagelsesperiode innebærer ingen rett til utvidet eller forhøyet forsikringssum.

5.1.3 Dersom noen får kontroll over forsikringstakeren jfr. pkt 14, skal forsikringstaker eller de

sikrede ikke ha rett til en utvidet oppdagelsesperiode som nevnt under punkt 5.1.1.

Forsikringstakeren eller de sikrede kan likevel innen 60 dager etter forsikringsperiodens opphør, be om tilbud på en utvidet oppdagelsesperiode på inntil 72 måneder som nevnt ovenfor. AIG Europe skal ha rett, men ikke plikt til å tilby en utvidet oppdagelsesperiode med forsikringsvilkår og premie som AIG Europe finner rimelig.

5.1.5 Dersom AIG Europe sier opp forsikringsavtalen på grunn av manglende betaling av premie gis ingen rett til utvidet oppdagelsesperiode.

5.2 Styreansvar utenfor konsernet

5.2.1 AIG Europe betaler på vegne av sikrede erstatning for krav som fremsettes i forsikringsperioden mot en sikret som på konsernets skriftlige anmodning har vært, er eller blir daglig leder, medlem av ledelsen, medlem av styret, bedriftsforsamling, tilsvarende organ eller verv som tillitsmann for øvrig i det utenforstående selskap, dersom et slikt krav fremsettes mot sikrede for skade han har forvoldt under utøvelsen av

sitt ansettelsesforhold eller tillitsverv i det utenforstående selskap.

5.2.2 Denne dekningsutvidelse gjelder subsidiært i forhold til annen styreansvarsforsikring som er i kraft i det utenforstående selskapet. Det samme gjelder også dersom det utenforstående selskapet har forpliktet seg til å holde styremedlemmene skadesløse.

5.2.3 Dersom styreansvarsforsikringen i det utenforstående selskapet er dekket av AIG Europe eller et annet selskap i American International Group, er den totale forsikringssum for krav fremsatt mot sikrede i dennes egenskap av daglig leder, medlem av ledelsen, medlem av styret, tilsvarende organ eller verv som tillitsmann for øvrig begrenset til den forsikringssum som gjelder for det utenforstående selskapet.

5.2.4 Med utenforstående selskap menes:

- (1) ethvert selskap eller enhver annen virksomhet som et konsernselskap alene eller sammen med andre selskaper i konsernet eier eller kontrollerer en del av, dog ikke mer enn 50% av aksjekapitalen i eller representerer en tilsvarende del av stemmene i det andre selskapet eller den andre virksomheten, eller
- (2) selskap eller sammenslutning som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige eller yrkesmessige interesser, eller

(3) selskaper og virksomheter som fremgår i vedlegg til

Forsikringsbeviset forutsatt at selskapet eller virksomheten ikke

- (i) er registrert eller etablert i USA, Puerto Rico eller andre stater eller land underlagt disse lands herredømme, eller
- (ii) omsetter eller har notert sine finansielle instrumenter på børs eller autorisert

markeds plass i USA, Puerto Rico eller andre land eller stater underlagt disse lands herredømme, eller har utstedt finansielle instrumenter som omsettes i OTC markedet, eller

(iii) er å anse som en finansinstitusjon, herunder bank, forsikrings-, megler eller investeringsforetak, eller

(iv) er å anse som et nytt datterselskap, jf. vilkårene pkt 1.3

5.2.5 Dekningsutvidelsen skal bare omfatte krav som skyldes ansvarsbetingende handling eller unnlattelse begått mens konsernet eide eller kontrollerte en del av, dog ikke mer enn 50% av aksjekapitalen i, eller representerte en tilsvarende del av stemmene i, det utenforstående selskapet.

5.2.6 Dekning under denne utvidelse skal ikke omfatte krav mot sikrede som er fremsatt før og som springer ut av en handling eller unnlattelse som er begått før kontinuitetsdatoen som nevnt nedenfor og som sikrede før eller på denne datoen burde ha forutsett at kunne lede til et krav.

5.2.7 Kontinuitetsdato for denne utvidelse skal være den dato sikrede tiltrådte som daglig leder, medlem av ledelsen, styremedlem eller bobestyrer i det utenforstående selskapet

5.3 Krav fra ansatte (Employment Practices Claims)

5.3.1 Forsikringen er utvidet til å omfatte krav som fremsettes mot sikrede av eller på vegne av en ansatt. I tillegg til erstatning for formuesskade, omfatter forsikringen erstatning for psykiske lidelser (emotional distress).

5.3.2 Med krav fra ansatt skal forstås erstatningskrav fremsatt av en tidligere, nåværende, fremtidig eller en potensiell ansatt i konsernet, som følge av påstått eller faktisk diskriminering, trakassering, eller andre ulovligheter begått under ansettelsen eller

unnlattelse av å innføre og gjennomføre adekvat personalpolitikk eller prosedyrer.

5.3.3 Sikrede under denne utvidelse er alle tidligere, nåværende og fremtidige daglig lederer, styremedlemmer, medlem av ledelsen eller tilsvarende styreorgan samt ansatte i konsernet.

5.4 Fremmøte under etterforskning, undersøkelse og granskning

5.4.1 Forsikringen omfatter rimelige og nødvendige kostnader (ikke medregnet lønn, honorar eller annen tilsvarende godtgjørelse) forbundet med ethvert pliktig fremmøte for leder, styremedlem eller ansatt i konsernet under enhver offentlig undersøkelse, etterforskning, granskning eller annen lignende prosess som er foranlediget av konsernets forretningsvirksomhet. Dette skal også gjelde annet pliktig fremmøte for daglig leder, styremedlem, medlem av ledelsen eller ansatt i vedkommendes egenskap av sin stilling. Dette skal likevel ikke gjelde dersom slik offentlig undersøkelse, etterforskning, granskning eller lignende prosess er å anse som et krav i henhold til vilkårenes punkt 4.1.(4).

Det forutsettes at melding om slik pliktig oppmøte er mottatt i forsikringsperioden og at kostnadene på forhånd skriftlig er godkjent av AIG Europe

5.4.2 Denne utvidelse skal likevel bare omfatte utgifter forbundet med offentlig undersøkelse, etterforskning, granskning eller lignende prosess som gjelder en hendelse som påvirker selve konsernet som sådan, og ikke tilsvarende prosess som er foranlediget av hendelser som generelt påvirker næringsområdet konsernet opererer innenfor.

5.4.3 For enhver offisiell etterforskning, undersøkelse, granskning eller annen lignende prosess

som er initiert eller finner sted i USA eller andre land eller stater under amerikansk herredømme, er for denne utvidelse erstatningen begrenset til det beløp som angis i forsikringsbeviset. Erstatningen er en del av og kommer ikke i tillegg til den totale forsikringssum som angitt i forsikringsbeviset. Det skal gjøres fradrag for den egenandel som eventuelt er angitt i forsikringsbeviset

5.5 Sikredes død, arvinger m.m

Dersom sikrede dør, blir gjort umyndig, blir insolvent eller begjæres konkurs, omfatter forsikringen krav som fremsettes i forsikringsperioden mot sikredes dødsbo, konkursbo, arvinger eller juridiske representanter dersom kravet mot sikrede skyldes en ansvarsbetingende handling eller unnlattelse.

5.6. Sikredes ektefelle eller samboer

Forsikringen dekker krav fremsatt mot sikredes ektefelle eller samboer dersom kravet fremsettes mot ham eller henne i egenskap av sikredes samboer eller ektefelle, herunder krav om erstatning som kreves tvangsfullbyrdet i eiendom som eies i sameie, dersom kravet skyldes sikredes ansvarsbetingende handling eller unnlattelse. Dekningsutvidelse under dette punkt gjelder bare i den utstrekning ektefelle eller samboer ikke har utvist erstatningsbetingende uaktsomhet.

5.7 Punitive, exemplary, aggravated og multiple damages

Forsikringen er utvidet til å omfatte ”punitive, exemplary, aggravated and multiple damages” som er forårsaket av sikrede, jfr. vilkårenes pkt. 1.1. Denne utvidelse gjelder kun i den utstrekning det er lovlig adgang til å forsikre ”punitive, exemplary, aggravated and multiple damages”. Dekning under denne utvidelse skal avgjøres av den lovgivning som gir videst adgang til dekning av ”punitive, exemplary, aggravated and multiple

damages”.

Utvidelsen for omfatte ”punitive, exemplary, aggravated and multiple damages” omfatter ikke vilkårenes pkt. 5.3, krav fra ansatte.

5.8 Saksomkostninger som skyldes forurensning

5.8.1 Forsikringen er utvidet til å omfatte saksomkostninger som følge av krav fremsatt mot sikrede på grunn av forurensning.

Unntaket i de Generelle Vilkårenes pkt. 10.b) oppheves forsåvidt gjelder saksomkostninger som følge av forurensning.

Unntaket i vilkårenes pkt. 9.7 (1) oppheves forsåvidt gjelder saksomkostninger og erstattes med følgende:

5.8.2 Med "Forurensning" menes fast eller flytende gass eller forurensende stoff, herunder olje,

røyk, fordampning, sot, syre, alkalier, kjemikalier og avfall. Avfall inkluderer materialer som skal resirkuleres, reetableres eller gjenvinnes.

5.8.3 Forsikringen dekker ikke krav mot sikrede som:

- (1) skyldes asbestose eller materialer som inneholder asbestose.
- (2) kjernereaksjoner, radioaktiv stråling eller radioaktiv forurensning forøvrig,

5.9 Utvidet oppdagelsesperiode - krav mot tidligere sikrede

5.9.1 Dersom AIG Europe eller forsikringstaker avslår å fornye forsikringen og forsikringstakeren eller de sikrede ikke kjøper annen styreansvarsforsikring eller annen forsikring som skal dekke styreansvar, skal 'tidligere sikrede' i konsernet automatisk, og

uten tilleggspremie, ha rett til en 36 måneders utvidet oppdagelsesperiode, jfr. vilkårenes pkt. 5.1.

5.9.2 Med 'tidligere sikrede' skal forstås enhver fysisk person i konsernet som har vært å anse som sikrede iht. vilkårenes pkt. 1.1 men som før forsikringsperiodens utløp fratradte sitt verv eller sin stilling i konsernet og som siden sin fratreden ikke har vært å anse som sikrede under forsikringen.

6. Forsikringssum

6.1 Forsikringssummen som grense for AIG Europes ansvar.

AIG Europe svarer inntil forsikringssummen for samtlige krav som fremsettes mot sikrede i forsikringsperioden. Dette inkluderer AIG Europe's ansvar i henhold til utvidelser i dekningen etter vilkårenes pkt. 5 eller særlig avtale.

6.2 Saksomkostninger

AIG Europe svarer for saksomkostninger innenfor samme forsikringssum som nevnt under vilkårenes pkt. 6.1, såfremt omkostningene er skriftlig godkjent av AIG Europe.

Angår påløpte saksomkostninger krav som overstiger forsikringssummen svarer AIG Europe i henhold til første ledd både for den delen av saksomkostningene som gjelder AIG Europe interesse og for den delen av saksomkostningene som angår sikredes interesse.

6.3 Redningsomkostninger og renter

6.3.1 Redningsomkostninger

AIG Europe svarer for redningsomkostninger innenfor samme forsikringssum som nevnt under vilkårenes pkt. 6.1.

6.3.2 Renter

AIG Europe svarer for renter innenfor samme forsikringssum som nevnt under vilkårenes pkt. 6.1, dog kan renter ikke kreves før det tidspunkt begge parter er blitt enige om størrelsen på erstatningsbeløpet eller erstatningsbeløpet har blitt endelig fastsatt ved dom. Reglene i FAL § 8-4 gjelder således ikke.

Fra ovennevnte tidspunkt kan renter på erstatningsbeløpet kreves iht. § 3 ”Lov om renter ved forsinket betaling m.m 17. des. nr.100.1976”.

7. Egenandel - dersom konsernet har plikt til å holde styremedlemmer m.fl. skadesløse ('Company Reimbursement')

7.1 Dersom konsernet har holdt sikrede skadesløs eller dersom konsernet i henhold til avtale er forpliktet til eller i henhold til gjeldende rett har adgang til å holde sikrede skadesløs for krav som er dekket av forsikringen, skal konsernet selv dekke den egenandel som er angitt i Forsikringsbevisets avsnitt om “konsernets egenandel” dersom kravet er fremsatt i USA eller Canada.

Konsernet vil bli vurdert som om det faktisk har holdt sikrede skadesløs for det maksimale beløp gjeldende rett, selskapets vedtekter eller kontrakt pålegger selskapet eller gir adgang til. De regler som gir videst adgang til å holde sikrede skadesløs, skal legges til grunn for avtalen.

Konsernets egenandel som nevnt over skal forbli uforsikret

8. Serieskadeklausul

Alle krav som fremmes mot de sikrede og som utspringer fra samme, beslektede eller gjentatte ansvarsbetingende handlinger eller unnlater, skal anses for å være ett forsikringstilfelle og anses for å være fremsatt på det tidspunkt da første krav ble fremsatt mot de sikrede.

9. Hva forsikringen ikke omfatter

Forsikringen omfatter ikke krav :

9.1 som skyldes at sikrede faktisk har oppnådd personlig vinning som sikrede ikke er berettiget til eller som følge av faktisk brudd på "Section 16(b) of the Securities Exchange Act of 1934 (USA)".

9.2 som skyldes at sikrede forsettlig har forårsaket tap eller forsettlig begått en rettsstridig handling.

Ovennevnte unntak i vilkårenes pkt. 9.1 og 9.2 gjelder kun når det er fastslått ved rettskraftig dom eller annen endelig avgjørelse at omstendighetene som nevnt i unntakene faktisk foreligger eller at sikrede selv har tilstått forholdene. Dersom en sikredes handling omfattes av unntakene som nevnt, skal dette ikke få innvirkning for de andre sikredes rett til erstatning.

9.3 som skyldes en rettstvist som pågår eller er avsluttet før den kontinuitetsdato som er angitt i Forsikringsbeviset eller som skyldes de samme eller i det vesentlige samme omstendigheter som ble påberopt i en slik pågående eller tidligere avsluttet rettstvist.

9.4 som skyldes eller følger av faktisk eller angivelig omstendighet som har blitt meldt til en tidligere forsikringsgiver.

9.5 som skyldes eller kan henføres til:

- (1) bøter, straffeavgift, eller skatter, samt
- (2) interesser som det ikke er lovlig adgang til å forsikre.

Dog skal dette unntak ikke gjelde for krav som skyldes bøter eller straffeavgift, dersom kravet fremsettes av aksjonærer uavhengig av eller uten medvirkning av noen av de sikrede eller konsernet.

9.6 som skyldes brudd på Employee Retirement Income Security Act of 1974 (ERISA) gjeldene i USA eller Pension Act 1995 gjeldende i Storbritannia og Nord-Irland.

9.7 fremsatt i eller i henhold til gjeldende rett i USA og som direkte eller indirekte skyldes:

- (1) forurensningsskade av enhver art
- (2) kjernereaksjoner, radiokativ stråling eller radioaktiv forurensning forøvrig

Dog skal dette unntaket ikke gjelde for krav fremsatt av aksjonærer eller krav fremsatt av aksjonærer på vegne av konsernet (“shareholder derivative actions”) med påstand om tap for konsernet eller konsernets aksjonærer dersom ikke en sikret med ansvar for miljø og forurensning på eller forut for den kontinuitetsdato for forurensning som er angitt i forsikringsbeviset forstod eller burde ha forstått at det forelå en situasjon som kunne lede til krav mot konsernet eller de sikrede.

9.8 fremsatt i eller i henhold til gjeldende rett i USA dersom kravet fremsettes av eller på vegne av noen av de sikrede, konsernet eller det utenforstående selskapet, dets daglige leder eller styremedlem, med unntak av:

- (1) krav fremsatt av en sikret person og som gjelder en påstått ansvarsbetingende handling i arbeidsforholdet (“Employment Practice Claim”),
- (2) regresskrav fremsatt av en sikret som følge av et krav som forøvrig er omfattet av forsikringen,
- (3) krav fremsatt av aksjonærer på konsernets vegne (“Shareholder derivate action”), dersom kravet er fremsatt eller fulgt opp uten bistand eller deltagelse fra sikrede eller konsernet, eller
- (4) krav fremsatt av en tidligere sikret

9.9 som direkte eller indirekte har oppstått som følge at sikrede personlig eller på vegne av konsernet (eller et utenforstående selskap, jf. vilkårenes pkt. 5.2) har påtatt seg oppdrag for tredjemann som faller utenfor sikredes plikter og oppgaver slik disse er definert i lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13. juni 1997 nr. 44 kapittel 6 og lov om Allmenaksjeselskaper (allmennaksjeloven) av 13 juni 1997 nr. 45 kapittel 6 eller tilsvarende lovgivning; herunder men ikke begrenset til, konsulentoppdrag og annen rådgivningsvirksomhet.

Dog skal dette unntak likevel ikke gjelde for krav fremsatt av aksjonærer, med påstand om manglende oppsyn med den eller de sikrede som har utført eller har unnlatt å utføre slike oppdrag som nevnt overfor.

10. Skadeanmeldelse

10.1 Når sikrede får kjennskap til at krav er fremsatt eller at krav vil bli fremsatt, skal dette uten ugrunnet opphold meldes skriftlig til AIG Europe, Klingenberggt. 4, Postboks 1588 Vika, 0118 Oslo, Norge.

10.2 Ved skade må AIG Europe varsles uten ugrunnet opphold. Retten til erstatning bortfaller dersom forsikringskravet ikke er meldt til AIG Europe innen ett -1- år etter at sikrede har fått kunnskap om forhold som begrunner det.

10.3 Dersom sikrede eller konsernet i løpet av forsikringsperioden får kunnskap om omstendigheter som med rimelighet kan medføre at krav fremsettes mot sikrede og skriftlig melder dette til AIG Europe sammen med detaljerte opplysninger om omstendighetene og grunnene for erstatningsplikten, skal krav som deretter fremsettes mot sikrede og som begrunnes med eller på annen måte utledes fra de samme omstendigheter, anses for å være fremsatt på det tidspunkt slike omstendigheter ble anmeldt jfr. vilkårenes pkt. 3.3.

11. Behandling av skader

11.1 Sikrede må ikke uten AIG Europe`s skriftlig samtykke innrømme erstatningsansvar, godkjenne erstatningskrav eller betale erstatning. AIG Europe må ikke uten grunn tilbakeholde slikt samtykke.

11.2 Forsikringstakeren og sikrede har plikt til å gjøre det nødvendige og gi AIG Europe informasjon for å vurdere forsikringstilfellet, sikredes erstatningsansvar og forøvrig behandle kravet.

11.3 Dersom det oppstår tvist mellom sikrede og AIG Europe hvorvidt kravet skal bestrides, er hverken sikrede eller AIG Europe forpliktet til å bestride kravet, med mindre en upartisk oppmann finner at kravet skal bestrides. Oppmannen skal velges av AIG Europe og sikrede i fellesskap. Utgiftene til oppmannen betales av AIG Europe.

12. Allokering

12.1 Forsikringen omfatter ikke konsernets saksomkostninger eller erstatningskrav fremsatt

mot konsernet. Som følge av dette skal konsernet og AIG Europe ved:

- (1) felles saksomkostninger,
- (2) forlik som medfører solidarisk ansvar, eller
- (3) endelig dom eller avgjørelse som fastslår solidarisk ansvar

for konsernet og sikrede forpliktet seg til å søke og komme frem til den mest rimelige fordelingen mellom konsernet og AIG Europe.

Ved fordelingen skal det tas hensyn til den relative juridiske og økonomiske risikoen og de relative fordeler som oppnås av sikrede og konsernet.

12.2 Såfremt et krav vedrører såvel forsikrede som ikke-forsikrede omstendigheter, skal de sikrede og AIG Europe bestrebe seg på å oppnå en rimelig fordeling av erstatninger og saksomkostninger mellom de sikrede og AIG Europe. Det skal tas hensyn til den relative juridiske og økonomiske risiko ved de forsikrede og ikke-forsikrede omstendigheter.

12.3 Såfremt det ikke kan oppnås enighet om hvilket beløp AIG Europe skal forskuttere av saksomkostningene, skal AIG Europe forskuttere det beløp som anses som rimelig inntil et annet beløp er fastsatt av en oppmann. Oppmannen skal velges av AIG Europe og forsikringstakeren i fellesskap.

13. Informasjon gitt ved inngåelse av forsikringsavtalen

AIG Europe's forpliktelser og forsikringsavtalen forøvrig er basert på de opplysninger som er gitt ved inngåelsen av forsikringsavtalen, jfr. FAL kap. 4. Opplysningene anses således som en del av forsikringsavtalen. Opplysningene anses gitt av hver enkelt av de sikrede. Eventuelle uriktige opplysninger eller fortielse av omstendigheter rammer kun sikrede som hadde kjennskap til at opplysningene var uriktige eller ufullstendige.

14. Oppkjøp av, fusjon med, eller konkurs hos forsikringstaker

Dersom;

- (1) forsikringstakeren fusjonerer med eller selger alle eller en vesentlig del av sine aktiva til en annen person eller enhet, eller
- (2) noen person eller enhet oppnår kontroll over forsikringstakeren ved erverv av mer enn 50% av forsikringstakerens aksjekapital eller stemmerettigheter, eller
- (3) forsikringstakeren går konkurs, avvikler sin virksomhet, eller blir satt under administrasjon

endres forsikringen bare til å gjelde krav basert på ansvarsbetingede handlinger eller unnlaterelser begått før det tidspunkt da en av de ovennevnte transaksjoner ble gjennomført.

